

leon. Megérintették azok Magyarországot is, és ámbár akkor minálunk nem rázták úgy meg alapjaiban a társadalmat, mint nyugaton, de azért hatásuk itt is észrevehető volt.

A magyar főurak legnagyobb része az országon kívül — Bécsben — lakott ugyan, és Pest-Buda társadalmi tekintetben alig számított, de azért az országban, kisvárosok és falukban meghúzódva sok volt az előkelő, művelt s társadalmilag nagy befolyású elem. Még teljes erejében volt a magyar középosztály, s egyes megyék, s ezek között Zemplénmegye is, valóban nagy számukkal dícekedhettek. A magyar irodalom gyenge volt még; de azok az urak: atyáink és nagyapáink klasszikus műveltségükön kívül a francia és német irodalomban is jártasak voltak, sőt jártasak voltak igen gyakran nagyanyáink is. Az élet és társalgás módja általánosan sokkal előkelőbb volt, mint ma, s a kivételek vagy gúny, vagy megvetés tárgyai voltak. Azok a régi öreg urak önzetlen idealizmussal szerették hazájukat; de azért egyaránt türelmesek voltak minden nemzetiség és minden felekezet iránt. Ez a társadalom volt a magyar liberalizmus szülő anyja és abba a környezetbe került, mint tíz éves fiú, gróf Butler János.

Ez időtáiban zálogban bírta Fáy Ferencz a sárospataki uradalom s nyílt és előkelő házat tartott a pataki várban, melyet sűrűn látogattak barátai: Kazinczy Ferencz, gróf Dessewffy József, Szirmai Antal, Szemere Pál, Szerencsy István és az ország északkeleti részének csaknem valamennyi számottevő ura, és mindennapos vendég volt Kövy, a híres jogtanár, a ki Ungmegye alispáni székét hagyta ott a pataki professzori katedrárt. Szíves rokonságot és benső barátságot tartott Fáy Ferencz Bernáth Zsigmonddal, az ungi alispánnal is, kinek szintén volt egy, a fiatal gróf Butlerrel csaknem egyidős fia, ugyancsak Zsigmond, az, a ki később a 30-as és 40-es évek küzdelmeiben egyike volt az ellenzék vezérferfiainak és 1848-ban ungi főispán, s mint az 1867-ik évi országgyűlés kor-előke fejezte be pályafutását.

A két fiú még Ungmegyéből ismerte egymást és a két öreg úr elhatározta, hogy a fiúkat együtt járatták iskolába. Együvé, Patakra került a két fiú, majd Kassára s onnan Pestre.

Az 1809-ik évben mindketten végeztek már tanulmányaikat s a következő egy év alatt gróf Butler János unokabátyjánál, Laczkovics Györgynél, — a ki akkor vice juxta Curiae volt, — patvaristakodott; Bernáth Zsigmond pedig Szilassy József palatinális protonotáriusnál volt patvarián és miután az 1840-ik év tavaszi sedriája alatt letette az ügyvédi vizsgát, gróf Vay Ábrahámhoz került jurátusnak. Épen az előtt költözött meg a bécsi béke s mindenki azt hitte, hogy most már hosszú időre biztosítva is van, hiszen Mária Luiza főhercegnőnek I. Napoleonnal kötött házassága kezkeskedni látszott erről. Azt remélte mindenki, hogy most már az ország belső bajainak orvoslására is nyílik alkalom és idő. A két fiatal ember ekkor már több mint egy év óta nem élvezett szabadságot s az 1810-ik év őszén, mint kész férfiak, nemes ambícióval, tettvágygyal s az élet örömeivel telve indultak haza a hegyaljai vig szüretre.

Hosszadalmas, 5—6 napig tartó, dőczögős és fáradságos utazás volt ennek a száznak az elején Pestről Patakiig menni. Csínált útnak hirtelen sem volt és ha még hozzá esős is volt az idő, hát akkor a Hegyalja nyírközdombjain agyig süllyedt a szekér a sárga földre. Ily rossz úton és rossz időben iparkodott a két fiatal ember Patakra. Reggel Tarczáról indultak: jó lovak voltak hintajuk elé fogva; de azért mégis jól esett

A 40-es években készült, az Országos Képtárban levő metszet után.

IFJ. BERNÁTH ZSIGMOND.

tudniok, hogy a feneketlen sárban czammogó és párolgó fogatukat eléjük küldött friss lovakkal válthatják fel Bodrog-Olasziban. Behajtatnak a koresma-állásba, hogy ott majd átfogattak: de csodálkozásukra előfogat nem volt ott; a helyett azonban ott állott egy urasági huszár, a ki azt jelentette neki, hogy Patakról megjött ugyan már a forspont, de az már a kastélyban van és az ifjú urakat szívesen várja oda a méltóságos gróf, a ki ő neki erősen meghagyta, hogy a fiatal urakat okvetetlen vesseze fel a kastélyba.

Alig van faluja ennek az országnak, melyet az utóbbi időkben sűrűbben emlegettek volna, mint Bodrog-Olaszit; gróf Lónyay Elemérnek szép, angol ízlésben épült kastélya van ott, mely közvetlenül a vasút mellett épülve, csúcsos fedelével és tornyocskáival okvetetlenül szemébe tűnik az arra utazónak. De van Bodrog-Olasziban még egy másik kastély is. Ódon, öreg épület, távol a világ forgalmától, lakatlanul és elhagyatva áll a Bodrog partján, s mintha rég elmúlt dolgokra gondolna, némán bámul a víz folyásába; de száz évvel ezelőtt vig élt folyt ám ott abban a most elhagyott kastélyban; a szomszék, esengő pohár, vig czimborák zaja, vadászekes csabolása tette hangossá a most némán álló épület táját. Ennek a száznak a kezdetén tíz vármegyében híres volt ez a kastély és híres akkor gazdája is.

Nem nagy, de előkelő külsejű épület volt az olasz régi kastély. Két szárnyát egy-egy bástyaszzerű előreugró szoba alkotta, melyeknek csúcsos födélai jóval felülemelkedtek a főhomlokzat mansard tetőzetén. Ebben a kastélyban akkor jobaházi gróf Döry János lakott családjával, mely, — miután az egyik leánya, a fiatalabb, a ki később gróf Pálffy lett, akkor még valahol egy Bécs melletti zárdában volt nevelésben, — csak német származású, már idős, de még mindig szép nejből és 25 éves, kissé kinőtt leányából állott. Heves, erőszakos természetű, sem a közügyekkel, sem vagyoni viszonyaival nem törődő vig czimbora és híres vadász volt az öreg, 55 év körüli gróf Döry. Erőszakos természete miatt folyton szökődtek jobbágjai, a szomszéd földesurak pedig akadékoskodásai miatt kerültek. De azért a kastélyban mégis volt mindig vig czimbora; persze nem épen az előkelők közül válogatva. A grófnak azonban nagyon ájtatos hölgyek voltak: szorgalmasan látogatták a templomot s idejük nagy részét az udvari káplán társaságában töltötték, a mi aztán sok mende-mondára adott okot s a hölgyeket is elszigetelte a szomszéd földbirtokosoktól.

Már estére hajlott az idő, midőn az urasági hajdú által vezetve a két ifjú úr a kastély ter-

mébe érkezett. Vig élet folyt ott akkor is; terület asztalnál borozó férfítársaság lelkes üdvözléssel fogadta a várt vendégeket, kik el sem bírták képzelni, honnan szakad rájuk ez a nagy megtiszteltetés. Kínálták őket étellel-itallal, majd bejött a grófné is leányával s letelepedett a borozó társaság közé, az újonnan érkezettek mellé. Mind a két hölgy a legszeretelméletőbb mosolyát vette elő s úgy koccintgattak az új vendégekkel, kiknek azonban nem nagyon ízlett a bor és miután ettek is valamit, kezdték magukat ajánlani. De ám hiába. «Egy tapodtat sem megy a házból senki reggelig!» szólt villogó szemekkel a háziúr, míg leánya egészen áthervult borult a nálánál jóval fiatalabb gróf Butler nyakába s úgy marasztotta. Ám hagyján, ha a leány szép lett volna; de hát nem volt szép szegényke, és János grófnak most már igazán borsódzott a háta a marasztalástól. De hát hiába volt minden, maradniok kellett. A vacsora reggelig tartott s a két utas csak reggel tudott szabadulni; akkor is csak úgy, hogy meg kellett ígérniök, hogy visszautaztak közben ismétlendik látogatásukat.

Nagyot lélekettek, mikor a Pityergő-domb-ról visszanezve, az út kanyarulatá eltakarta előlük Olaszit. Bizony örültek, hogy megszábadultak, s eszük ágában sem volt az öreg Dörynél ismét alkalmatlankodni. Fejesővála fogadta őket Fáy Ferencz, fiatal s erélyes neje pedig talán még káromkodott is. Szidta azt a szomszéd falubeli kút rossz asszonyt s az olasz kastély urát mindennek elmondta, csak épen derék embernek nem.

A két fiatal úr pár napot töltött Patakon, aztán két hetet Ungban, s november közepén már ismét Patakon voltak. Bernáth Zsigmond Pestre volt indulandó, hogy gróf Vay Ábrahám-nál jelentkezze, Butler János gróf pedig Szabolcsba s innen Torontálmegyébe, Párdányba akart menni, hogy apjától öröklött uradalmairól fogalmat szerezzon magának. Butler János grófot eközben egy szép ötősfogattal lepte meg gyámja, melyhez már előbb Bécsből hozatták az új utazó kocsi. A két fiatalember együtt akart utazni Tarczalig, a hova az indulás előtti napon előre küldték az ifjú grófnak új öt lovát s egy társzerket. Másnap aztán Fáy Ferencz lovaikat fogták az új bécsi hintóba s a reggeli után sok áldást és jó tanácsot kapva, elindultak. El is jutottak szerencsésen egész Olaszig. De tovább nem; mert a falu közepén gróf Dörynek két hajdúja várt rájuk, a kik minden vonakodásuk daczára is betelerltek fogatukat a grófi udvarba. Menekülésről aznap szó sem lehetett. A gróf egyáltalán nem is akarta őket azután sem eresztetni. Hogy is eresztené, mikor épen most amúgy sincsenek vendégei; végre Bernáth könyörgésre fogta a dolgot: neki jelentkeznie kell Pesten, őt kötelességei hívják, nem a maga ura... és a többi. Végre ráállt a háziúr, hogy hát ő Bernáthot a saját fogatán elküldi Tarczalra; de a kijelentése, hogy Butler nem eresztí; annak semmi dolga; uradalmait később is megnézheti, nem veszít semmit, tehát nem megy. Punktum.

Bernáthot aztán csakugyan a saját fogatán küldte el Tarczalra Döry. Bakra ültetett hajdújának hangosan adta az utasítást, hogy «levelet hozol nekem Tarczalról, hogy a fiatal urat hiba nélkül elszállítottátok. Aztán úgy legyen, mert különben agyonlőlek.» Bernáth baj nélkül is érkezett meg Tarczalra, de rosztat sejtve, másnap reggel lovas legényt küldött vissza izennel Patakra.

Butler János gróf Olasziban maradt, rengeteg szívesen látták. És bár a háziakon kívül csak Butler és az udvari pap volt jelen, nagy

volt mégis a trakta; az ebéd összefolyt a vacsorával, melynek végén egyszerre felállt Döry és a legkomolyabban s leghatározottabban követelte, hogy leányát János gróf azonnal vegye nőül. A fiatal gróf vonakodott, ekkor Döry bortól és dühtől villogó szemmel kapott vadászfegyvere után és lövésere készen követelte Butlertől, hogy a készen álló udvari papnak mondja utána az esküt. Megtörtént. Butler János elmondá az esküt: «Holtomiglan, holtodiglan.» És valóban holtáig viselte ennek nyűgét. Hiabavaló volt minden tiltakozása, minden erőlködése és utánjárása. Soha sem bírt elválni a gyűlölt asszonytól.

Döry az eskü elhangzása után karonfogta erőszakos szerzett vejét s maga előtt küldve leányát, bevezette őket a bástyaszobába s aztán kívülről rájok zárta az ajtót. Butler kábultan nézett körül; az asztalon ezüst tartóban két viaszgyertya, az ágy megvetve, az ablak nyitva, hogy a nyári est levegője a szobába hatolhasson. Ekkor rémülve látja, hogy hitestársa, levette felső ruháit, tárt karokkal és torz mosollyal közeledik feléje. Mit tegyen?

Ekkor tekintete a nyitott ablakra esett. Hirtelen határozott: egy ugrással átvette magát az ablakon. Oly szerencsésen ugrott, hogy egy kis karficzamodáson kívül más baja nem történt; a kertből a rozoga sövényen át könnyű volt tovább menekülnie. Szaladt, futott, míg csak lélegzete győzte, és még ébren találta a házépét, mikor Patakra elfutadva, lelkenedezve megérkezett.

Ez volt a párdányi gróf Butler János házasságának története. Csoda-e, ha hire terjedvén, beszéltek róla az egész országban és sűrűn emlegették Bodrog-Olaszit?

Butler János gróf, no meg Fáy Ferencz rögtön megindították a válópórt.

A megtörténtek fölötti lamentációban és a jogorvoslat módjai fölött való tanácskozásban telt el aztán a következő tél, mely alatt Felső-Magyarországnak minden uri házában százfélé változatban beszéltek a Bodrog-Olasziban végbement nász és Napoleon viselt dolgain kívül ez volt a társalgásnak leggyakoribb témája.

(Vége következik.) Bernáth Dezső.

HA EGY ESTÉT MÁSUTT KELL TÖLTENEM.

Ha egy estét másutt kell töltönnem:
Nekem az fájó, kínos gyötrelmem.
Lelkem előtt szünetlen ott lebeg,
Bús, hazaváró képek!

Ha egy estét másutt kell töltönnem:
A mulatság se mulatság nekem.
Meg-megremegett minden pillanat,
Háttha ti sírtok az alatt!

Ha egy estét másutt kell töltönnem;
Nem veszik ott a hasznomat nekem,
És azt mondják rám: rossz ember lehet,
Nincs benne semmi szeretet!

Szabolcska Mihály.

SACRA FAMES.

(Leconte de Lisle.)

A tenger szunnyadoz. Elandalogva zárja
Kéblére a dicső, csillagfényes eget.
Az aranyhímű éj bűbájos melósága
Komoly fenség gyanánt ül a habok felett.

Az ég s a tenger közt tántogó végtelenben
Gyász béke, káprázatos lebeg szünetlenül,
Szentély s egyúttal vár az, pusztaság, kietlen,
Hová milliók szeme bámulva elmerül.

A tündöklő magány ölében szenderegve
A nagy fenséges ég s a tenger így pihen,
Miként a megszünt vón' az élők vad keserve
S korlátlan álmukat nem bolygatná misem.

De jó a kőszá szörny, éhségétől gyötörtén,
A hullámgátán át mohón utat hasít,
Szaglálva leskedik s meg-megfordúlva körben,
Unottan tájja szét erős állkapcsait.

Mit is érdekli őt az ég tágas határa,
A Háromszög, Háromkirály s hosszú Bököl,
Mely lángoló farkát a végtelenbe mártja.
S a Medve, mely Éjszak fényében tündököl?

Csak a húst ismeri, mely éltető hatalma
S vérengző vágyától izzva szerteszét
A víztömeg alatt, sűrű árnyolt takarva,
Jártatja bágytatag, érzéketlen szemét.

Körötte síri csend. Neszel, de mindhiába!
Sem élő test, se holt nem ring a víztetőn.
Ott vesztegel vakon s fekete uszonyára
Egy elfáradt sirdy telepszik vakmerőn.

Vészromjas szörnyeteg! nem vagy különb te nálunk,
Nem vagy szörnyőbb, vadabb, nem vagy kegyetlenebb.
Vigasztalódj! ma még táplálód lesz haladunk,
Holnap talán már mi falunk fel tégedet!

A szent Éhség örök törvényű gyilkolása
A földtől égig ér, számára nincs határ
S gyilkolt vagy gyilkoló, az ember és a czápa
Mindkettő büntelen előtte, oh, Halál!

Szabados Ede.

FEJEDELMI HÁZASSÁGOK.

A hollandi násszal új német fejedelmi vér keveredik megint az Orániai ház genealogiájába, mely már a Nassaukat egészen fölcsizta magába.

Vannak családok, melyeknek a nők tartották fenn történeti szereplését, melyek önmagukban jelentéktelenségre kárhoztatva az események által, csak a nagy uralkodói családokba való házasságuk révén tartják fenn történeti fényüket. Ilyen volt Koburg Albert házassága a most meghalt angol királynővel, ilyen lesz a Mecklenburg-család mostani összeköttetése a hollandi trónnal, s ilyen volt a Hessenieké a Hohenzollernekkel és Romanovokkal.

IX. Lajos hesseni örgróf 1741 augusztus 12-től 1774 márcz. 30-ikáig élt együtt feleségével, hesseni Karolinával s pontos naplót vezetett arról, hogy hány esztendő, hónapot, napot töltött vele. A fejedelemség kormányzásának gondjai, a porosz és osztrák szolgálatban töltött katonai-évek annyira igénybe vették, hogy hosszú házasságtól csak 14 évet, 13 hetet és hat napot szentelhetett hitvesének, ellenben 18 évig, 19 hétig, négy napig tőle távol élt.

Ki merné ezek után még állítani, hogy a modern házasságok a családi életközösség szorosabbra fűzése, a házias erények fejlesztése szempontjából lazább felfogásnak hódolnak, mint a régi patriarkális időkben? A dolog ép ellenkezőleg áll. Megítélhetjük abból is, hogy még a házasság második évében is hiába ajánlja váltig az örgróf az etikett szigorú légkörében növekedett hitvestársának a bizalmas tegezést. A férje származására és erényeire büszke, okos és gyöngéd nőnek, bár halásan fogadja férje leereszkedésének e jelét, szerénysége tiltja élni az engedelemmel s ha játszi kedveskedéssel itt-ott megcsendül is leveleiben a férj által óhajtott pajtáskodó hang, a következő mondatban már megint a feszes, tiszteletteljes «Un»-re téved ajka.

Mikor a homburgi örgróf a hesseni Karolina kezét megkérte 1768-ban, a fiatal völégény ajándékai közt, melyeket jegyesének adott, volt saját arczképe is, gyémántokkal kirakott karékba foglaltva, egy szép ismétlődő óra smaragdokkal és gyémántokkal, azonkívül az örömanya is két foglalatú gyűrűt kapott, gyémántokból kirakott kettős «L»-lél, s a szintén gyémánt foglalatú kő alatt a völégény arczképével. Vége-hossza nem volt az eljegyzési ünnepélyeknek, melyeket Bessingenben tartottak. A narancsos kertet lombfállal ostromolták kétféle, hatvankét terítékű volt a vacsora, mely alatt a táncmulatságra szánt másik részt kivilágították. A falba az ablaktábláknak megfelelő zöld lomb-ívek voltak alkalmazva, tetejétől aljáig lampionokkal és virágfüzerekkel díszítve. Százkilencvenhét jegyet osztottak ki az álarozosok-

nak, nem számítva az asztalnál ülő vendégeket. Reggeli hat óráig tartott a tánc s a kelő nap fénye összevegyült a még égő lampionok világával.

Pár héttel utóbb Darmstadtban az angol királyné fiúve, a mecklenburg-strelitzi herceg nászát ülték Friderikával, György Vilmos, hessen-darmstadti herceg leányával. A menyegző szertartásszerűségei az ó-német hagyományok minden körülményességével mentek végbe. A hessen-homburgi örgróf bodrozott hajjal, gyönyörűen fölzserszámozott két fehér lótol vont hintóban ment a völégény elé, annak szobájába; előtte viaszgyertyák urak lépdelték. Épen úgy kísérték a menyasszonyt is a vőfélyek, meggyújtott fáklákkal, míg nyomukban 25 lány és asszony szolgált kísérettül. A megáldás után három asztalnál helyezkedtek el a vendégek, melyek közül egyik 45, a másik 15, és a harmadik 18 személyre volt terítve. A boldog ara uszályát, mely ragyogott a drágakövek-től, két udvarhölgy vitte. Vacsora után ugyanők vitték szobájába is, hol nővére jelenlétében levették koszorúját, s azután anyja és rokonai a násszobába vezették, hová ugyanez a hercegek is elkísérték a völégényt, hogy aztán magukra hagyják az új párt.

Megtörtént régen is, hogy a hírhajászat nem kímélte a családtagok és hozzátartozók érzékenységét s idő előtti nyílvaosszagra hozott egy-egy merész házassági kombinációt a legmagasabb körökből. Akkor még nem állott szolgálatkész czafolók egész szervezett tábora rendelkezésre, de azért a hesseni örgrófnó módját tudta találni, midőn ifjabb leányának Waldeck herceggel való házasságát alapítván kürtölték világá az újságok, föl-kérni egész udvariassággal az «újságos» embert, hogy jövőben várja meg, a míg ő maga adja tudtára, hogy egyik-másik leánya férjhez megy. És csakugyan, a szép Vilhelmina hercegnőnek fényesebb szerencséje akadt, mint a háború által tönkre tett Waldeck herceg. Nem kisebb rangú egyéniség nyerte meg kezét, mint II. Katalin czárnő fia, Pál nagyherceg. Ez a menyegző is emlékezetes a rajta kifejtett fejedelmi fényről. A czárnő a kis koronával fejező, arany glacié ruhában, ugyanolyan, hermelines palástban, melynek uszályát hat kamarás vitte utána, vonult a nyári palota kápolnájába; utána a nagyherceg és jövendőbelije, aztán a hozzátartozók, valamennyien udvari díszben. Őt érsek, az arkhimandriták, diakonokok vettek részt az istentiszteletben. Az érsek elvette a gyűrűket s ünnepélyes ceremóniák után átadta azokat a czárnőnek, ki viszont a jegyesek újjaira húzta. Ágyúdörög és Tedeum közt folyt le a szertartás, majd asztalhoz ültek, mely alkalommal a jegyesek a trónon ettek. Este udvari bál volt, majd átöltöztek, vacsorához ültek s utána lementek a kertbe a kivilágítást nézni. Másnap mindenki kezesőkre járult a nagyhercegnőhöz, kinek számára a czárnő évi 50,000 rubelt rendelt, a nagyherceg pedig reggeli ebredésénél aranyakkal telt szekrényvel, eszokorral és gyémántokkal lepte meg. A czárnő is küldött egy brilliános órát, ugyanolyan lánczcsal, egy nyakékot, csattot és gyémántos rendcsillagot.

Nem csekély dolog volt az akkor, távol a mivelttség nagy központjaitól, egy kis német udvar félreeső zugában egész nemzedéket nevelni fel, mely méltóan töltse be Európa legelső trónjait. A hesseni vér utat talált nemcsak az orosz dinasztiaiba való elvegyülésre, de a Hohenzollernek leszármazási táblázatába is. Nagy Frigyes maga volt az, a ki hesseni Lajos második leánya, Friderika házasságának útját egyengette trónjának örökösével, Frigyes Vilmostal. Nem sejtette, hogy az a frigy, melyet a legszeretőbb gondnal tervezett, csak bánat és szomorúság forrása lesz a boldogultan asszonyra nézve, kinek férje esélyessége szívét zúzta szét. Pedig Nagy Frigyesnek igazán lekén feküdt a házasság sorsa. Figyelmessége nem ismert határt a menyasszony iránt. Mindjárt a menyegző után elküldte neki a néhai királyné ritka szép gyémántjait, első fia születése után pedig, a kit elégyűlten méregetett sétabotjával, gyönyörű gyémánt ékszerrel küldött a fiatal anyának «a szép babáért, a kit világra hozott.»

A házastársi viszony elmergesedésében sok része lehetett a hesseni Friderika szünetlen

modorának is, mely lassanként személye elhanyagolásáig ragadta. Hiába volt a bőven osztogatott anyai jó tanács, mely féltő gonddal környezte a fiatal asszonyt. Az édesanya figyelme és érdeklődése kiterjedt mindenre, a mi leánya mindennapi életében fölmerülhetett. Aggódva tudakozódik toilette-je, egészségi viszonyai, foglalkozása, kedélyállapota, társas érintkezései, stb. felől. «Herczeged szereti-e, hogy oly kevés rizsport hintesz fejedre, vagy pedig fehérebben szeretné-e?» írja egyik levelében. «Az ő

az, a mit a cselédek a földön vonszolnak, piszkos lesz, vagy szerezz egy vastag takarót, hogy rá tedd.» De aztán megint csak rátér gondolata leányára s töpreng aggodalommal írja: «Ha tündér volnék, füledbe sügnék néhány szót. Belépve a társasággal telt szalonba, azt mondanám neked halkan: «Minden szem a trónörökös nején csüng. Nemes testtartást, egyenes fejhordozást kívánnak tőle.» Más alkalommal meg arra kérném, ne vakargassa azt a szegény fejét Snieder úr (a fodrász) kétségbeesésére;

tartózkodását három hónappal meghosszabbíthassa, az öröfné Frankfurtban ékszereit tette zálogba. Pedig a hesseni hercegnők még aránylag jobb nevelésben részesültek, tánczot és bókölást, csinos járást és testtartást a híres Gardeltől tanultak Párisban. Milyen lehetett azonban a még kisebb rangú német dinasztiai lányainak annyit dicsért házi nevelése, a kik nem voltak arra rendeltetve, hogy trónokon tündököljenek! V.

HENRIK MECKLENBURG-SCHWERINI HERCEGE, A HOLLANDI KIRÁLYNŐ FÉRJE.

izlése kell, hogy irányadó legyen neked.» Mäskor meg arra inti, hogy «Sinai hegy»-nek nevezett frizuráját mérsékelje kissé, mert a legutóbb Párisból érkezett hercegek úgy találják, hogy kissé túlmagasra van fésülve; aztán gyanakodva hozzáteszi: «szabad-e kérdezmem, hogy kezdünk-e már leszokni zavarunkról nyilvános társaságokban, vagy megtartottuk-e még mindig régi szokásainkat, orrukhoz nyulni, ajkainkat harapdálni, körmeinket s gyűrűnket piszkálni és egyenesen nem állni?»

Majd az újszülött érdekében adott tanácsok foglalkoztatják a gondos nagyanyát. «Csináltass a kicsiny számára egy négyszögletes matrácot;

újjai ne tévedjenek arczára és arczához, mintha szagolagná; azután a tündér arra kérne, hogy szájad nyíljon föl beszéd közben s ne féljen mutatni a fogakat, s hogy idővel ne légy kénytelen azokat rejtgetni, a tündér azt tanácsolná kellő tisztelettel, hogy tartsd azokat tisztán... Arra is megkérne, hogy ha fölkel, fésülködj azonnal, vagy legalább szedd rendbe hajadat; szépnak kell lenni valakinek, hogy a rendetlen haj el ne rúgtson. Pongoládban is tisztaságot ajánlok, stb.»

Ilyen módon nevelték száz évvel ezelőtt a jövőd uralkodónok, nem is számítva a család fűsarjait, kiknek egyikéért, hogy Angliában való

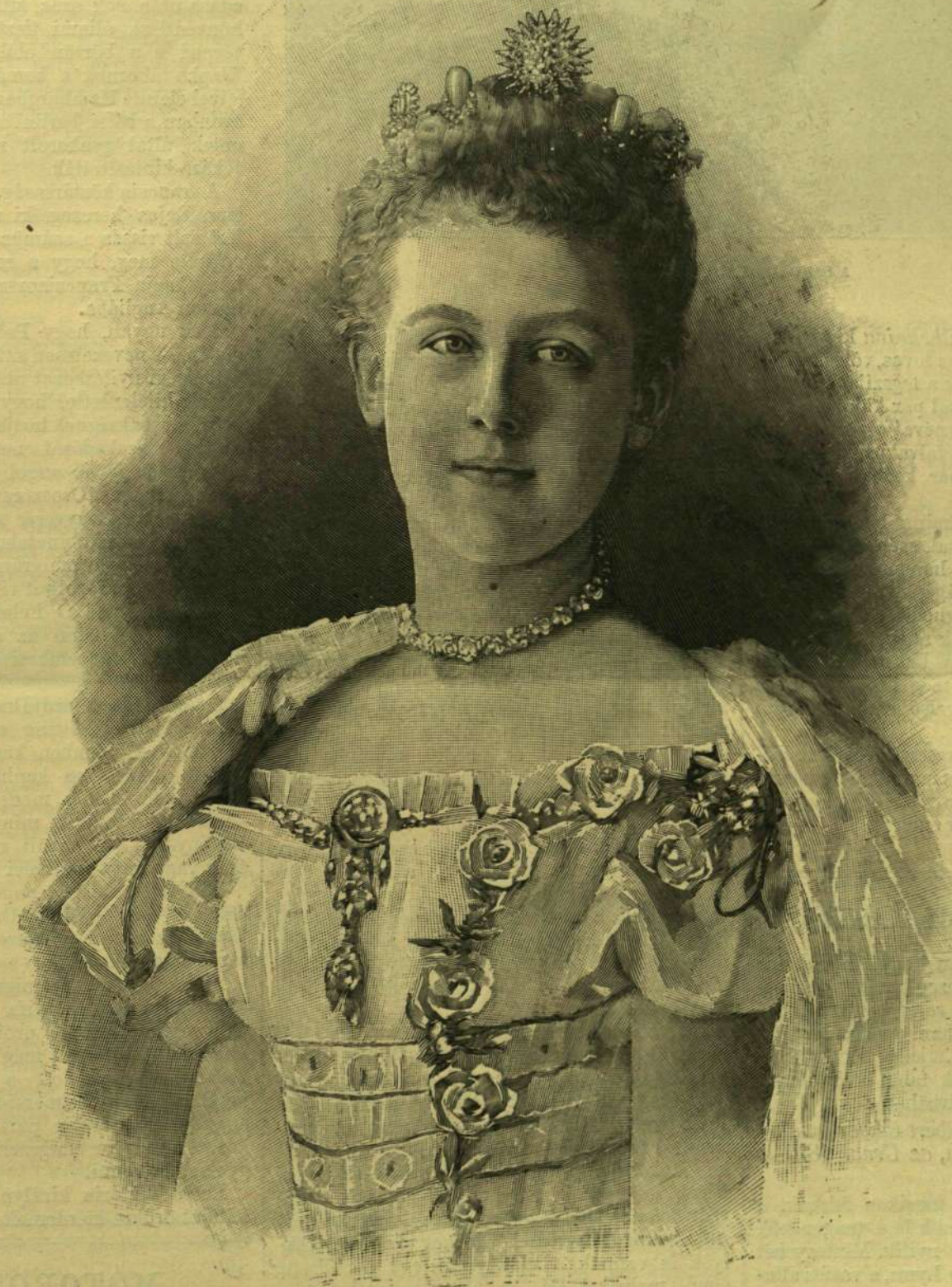
VILHELMINA HOLLANDI KIRÁLYNŐ ESKÜVŐJE.

Nagy fényvel, pompával és lelkes örömmel készülődött február 7-ére, Vilhelmina királynő lakodalmára Hollandia népe. Az ifjú királyi hölgy, ki e napon nyújtotta kezét szíve választottjának, *Henrik mecklenburg-schwerini hercegnek*, születése óta kedvence népének s az a harmadfél év, a mióta ténylegesen uralkodik, csak még jobban megerősítette az iránta nyilvánuló szeretetet. A komoly, munkás és béke-

szerető hollandusok szívének jól esik az a tudat, hogy királynőjük tisztán szívére hallgatva, szerelmi frigyet köt egy fejedelmi ifjúval, a ki már vőlegénysége rövid ideje alatt is megnyerte rokonszenvüket daltás megjelenésével, szeretetreméltó modorával s menyasszonya iránt tanúsított odaadó szerelmével. Jellemző dolog, hogy a királyi esküvő napja a tömeges esküvők napja lett Hollandia-szerte, mert a hollandi lányok és ifjak jó előjelnek s büszkeségüknek

származó egyetlen gyermeke, 1880 aug. 31-én született Hágában. Atyja 1890 november 23-án meghalván, egyelőre édesanyja, Emma Waldeck és Pyrmout-i hercegnő vezette mint régenskirályné az ország ügyeit egész 1898 aug. 31-éig, mikor *Vilhelmina* a hollandi törvények szerint nagykorúvá lett s megkoronáztatván magát, elfoglalta trónját. Általános szeretet és lelkesedés üdvözölte a trónon, s ő is komoly kötelességtudással, megfontolt hazafelelősséggel, a fiatal leány bájos kedvességét és a királyi korona méltóságát szerencsés összhangban egyesítve, töltötte

gimnáziumba, ezután *Ehlers Ottó* ismert német utazóval Indiába ment; majd anyjával és nővérével, Erzsébettel, ki jelenleg az oldenburgi nagyherceg felesége, Svéd- és Norvégországot látogatta meg. 1895-ben főhadnaggyá lépett elő. 1896-ban pedig Potsdamba került, mint a garda-vadász-ezred segédtisztje, a hol rövid megszakítással megmaradt egész eljegyzéséig. Eljegyzése után tengerügyi címet kapott a hollandi hajóhadban. Az eljegyzés után szükségessé vált megállapítani a királynő jövődöbeli férjének köz-

VILHELMINA HOLLANDI KIRÁLYNŐ.

tekintik, ha királynőjükkel egy napon fogadhatnak egymásnak örök hűséget.

Nem egész négy hónapig volt menyasszony *Vilhelmina* királynő. A múlt évi október 16-án tartották az eljegyzést Loóban, a királyi család kedves falusi kastélyában s az ifjú királynő néhány nap múlva népe örömrivalgása közben vonult be fővárosába, Hágába s bemutatta vőlegényét az állami méltóságoknak s a diplomatáknak.

Vilhelmina királynő, a boldog menyasszony III. Vilmos királynak második házasságából

be eddig nehéz, nagy feladatát, nyugodt és boldog jövődö reményével árasztva el népe szívét. A nemzetközi politikában is emlékezetes szerep jutott neki a hágai békekonferencia alkalmával, a mikor az ott egybegyűlt diplomatákat elragadta szeretetreméltóságával.

Vőlegénye, *Henrik mecklenburgi herceg* az 1883 április 15-én meghalt II. Frigyes Ferencnek, Mecklenburg-Schwerin nagyhercegének legifjabb fia. *Henrik* herceg 1876 április 19-én született Schwerinben; családja szokásai szerint tizenkettőik születése napja után hadnagyi rangot kapott a mecklenburgi 90-ik számú lövészezredben. 1888–1894-ig Drezdában járt

jogi állását, s e tekintetben az elhunyt angol királynő, Viktória férjének az állami életben s az udvartartásban elfoglalt helyzetét vették példaul.

Henrik herceg, vagy a mint a nép már elnevezte: *Hendrik* herceg, nemcsak fáradhatatlan vadász, hanem jó gazda is és nagyon szeret a mezőgazdasággal foglalkozni. Már több olyan dolgot művelt, a mivel meghódította Németalföld vidéki lakosságának szívét. A herceg a legjobb lovasok egyike és új hazájában nagy istállót készült tartani. A lovaglás barátjai el is várják tőle, hogy újra fel fogja élesíteni ezt a szórakozást, a melyet Hollandiában már évtize-

A SANDRINGHAMI KASTÉLY.

dek óta nem művelnek. *Vilhelmina* királynő, a ki szintén rendkívül merész lovas, vőlegényével többször kirándult lovon és a legszilajabb lovat is meg tudta fékezni. A fiatal pár különben rendszeresen délben az anyakirálynéval együtt szokott kirándulni a környékbeli falvakba, hol sokat beszélnek a szép fiatal pár kedvességéről és szeretetreméltóságáról.

A hollandusokat *Vilhelmina* királynő nem azzal bájolja el, hogy fiatal, szép, és mert az orániai családnak sarja, hanem azért, mert igéző kedvességével, jóságával, föllépésének varázsával mindenkit meghódít, a ki közelébe jut. *Vilhelmina* királynőnek nagyon határozott jelleme és erős akarata van. Ezt orániai őseitől örökölte. Biztosra veszik még azt is, hogy a királynő válaszában legelső sorban szívére hallgatott.

A boldog ifjú párt szívélyesen üdvözlötte Európa összes fejedelmei s nem maradt el természetesen az üdvözlők sorából a mi királyunk sem, kinek jó kívánságait magyar ember, *Okolicsányi* hágaí követ adta át.

A SANDRINGHAMI KASTÉLY.

Említettük már több ízben, hogy *VII. Edvárd* angol királynak walesi herceg korában legkedvesebb tartózkodási helye a *sandringhami kastély* volt a norfolki grófságban. Ő maga építtette s évről-évre bővítette ezt a szép fekvésű kastélyt, a miről az előcsarnok falán levő tábla is tanúskodik, a melyen ez olvasható:

„Ezt a házat építtette *Albert Edward* walesi herceg és neje, *Alexandra*, az *Urak 1870-ik esztendejében.*”

A kastély nyílt, magas fensíkon fekszik, a mely menedékesen ereszkedik le a tenger felé, a melyre gyönyörű kilátás nyílik. Mintegy két angol mérföldnyire van ide *Lynn*, a vasúti állomás, honnan kanyargós, fákolt szegélyezett úton jutni a kastélyba.

A főbejárat az épület éjszakai homlokzatán van s két vas-kapu vezet hozzá, a vasművészetnek valóságos remekművei. A kapuktól balra pompás fasor vezet, jobbra pedig gazdag növényzetű kert, e mögött a kocsiszínek, istállók s egyéb melléképületek, melyeket fák fednek el a szem elől. A főépület nyugati homlokzata fölül fekszik a nagy park, melynek fútja mellett történeti nevezetességű fák állanak; mindegyiken kis táblácskára van ráírva annak a hírneves látogatónak a neve, a ki a fát ültette. Van még benne szép mesterséges tó és egy kínai pagoda, egészen kínai módra berendezett oltárral és bálványokkal.

A főépület bejáratából nyílik egyenesen a szalon, mely a földszint nagy részét magában foglalja. Kellemes, otthonias helyiség, a menny-

zete faragott tölgyfa, a falak festményekkel és megszámlálhatatlan érdekes dísz tárgyakkal vannak borítva. A főbejáratól jobbra a kitűnő rendben tartott s az irodalom minden ágának legnevezetesebb termékeit tartalmazó könyvtár van. E mellett még két más, könyvekkel telt helyiséget találunk, melyek egyike a walesi herceg indiai utazásairól hozott emlékekkel van díszítve, keleti fejedelmek ajándékaival, sajátkezüleg elejtett tigrisek s mindenféle más állatok bőrével, prémekkel stb. Az emeleti helyiségek közül érdekes a király reggeli szobája, mely szintén tele van tömegtelen érdekesebbnél-érdekesebb aprósággal. Ebből ajtó nyílik a fogadószobába, melyben első tekintetre egy pompás, nagyméretű festmény tűnik szembe, mely a királyt még mint walesi herceget, az orosz cszárral szónon vágatva ábrázolja. A fogadószoba mellett van az ebédlő, melynek fala csodaszép szőnyegekkel van beagatva; ezeket a spanyol király ajándékozta a walesi hercegnek s a spanyol népelet képei vannak rajtuk ábrázolva. Több szép arckép és egyéb festmény is ékesíti e termet. Itt szoktak a kastély urai és vendégei a rendes napi három étkezésre összegyűlni. Különösen az estebéd alkalmával nyújt fényes képet ez az ebédlő. Mögötte még billiárd-szoba van, melyben estélyek végével, mikor a ház úrnője már visszavonult, az urak összegyűlnek.

Nagyon gazdag a sandringhami kastély az új király életére vonatkozó festményekben, rajzokban. Ránk nézve különös érdekességgel bírhatnak ezek közül *Zichy* Mihály művei, a ki 1872-ben és 1873-ban Skótszágban tett utazásairól rajzolt egy sereg pompás képet, melyeken a skót népeletet, a „highlander”-ek (a skót felföld lakói) fátylafénytel járta tánczeit, vadászati jelenetekkel vegyest ábrázolja biztos kézzel, gazdag színezéssel. Érdekes történeti ereklék is vannak a kastélyban: egy pár bronz ágyú, melyeket III. Napoleon ajándékozott a walesi hercegnek, néhány a graveloteli csatáról hozott emlék, az orosz cszártól ajándékozott roppant értékű váza, stb.

A sandringhami birtok egyike Anglia legkitűnőbb vadászterületeinek s a walesi herceg tette azzá. Csak fácska évenként tizezernél többet költöttek itt ki, részint tyúkokkal, részint mesterségesen. A sandringhami fácska hírese is egész Angliában s mondják, hogy sehol másutt oly kövérré és jóízűvé nem hízik a fácska.

Híres Anglia határain túl is a sandringhami agancs-gyűjtemény, melynél nagyobb csak néhány báró Hirsch Mórész magyarországi, morvaszentjános birtokán volt, a mely mintegy 9000 agancsot számlált. A sandringhamiban csak 6000 darab van, de mind ritkaság-számba menő szép példány.

Az évenkénti nagy vadászatok alatt tömte-

len sok vadat ejtenek el Sandringhamban, melyeket aztán, — kiválogatva a javát a királyi konyha számára, — szétosztanak jó ismerősök és jótékony intézetek között. Ezekon kívül jut még belőlük a környékbeli lakosoknak, a vasúti és rendőrségi hivatalnokoknak s a vadászban résztvevő minden hajtó kap egy nyulat és egy fácánt.

A vadászaton kívül nagy vendégségekkel, kirándulásokkal is szokott szórakozni e pompás otthonában a királyi család, midőn itt tartózkodik, de idejük legnagyobb részét mégis csendes elvonultságban, egyszerű, falusias mulatozással töltik.

VIKTÓRIA KIRÁLYNŐ ÉS A MAGYAR EMIGRÁCIÓ.

A világosi fegyverletétel és Komárom feladása után sok száz, különféle rangú magyar honvédtiszt, állami tisztviselő és képviselő a vérpad s a börtön elől külföldre menekült. Klappa tábornok a komáromi helyőrség tisztjeivel eleinte Hamburgban tartózkodott, honnan azonban a bécsi, berlini és szent-pétervári kabinetek által gyakorolt nyomás folytán nem sokára kiutasították.

A francia köztársaság akkori elnöke, *Napoleon Lajos* herceg, ki maga is nem régiben tért volt vissza a száműzetésből, még azt sem engedte meg, hogy a magyar emigráció néhány tagja Franciaországon keresztül utazhasson Angliába.

Igaz ugyan, hogy *Palmerston* lord annak idején, — nevezetesen az 1849 április 14-iki függetlenségi nyilatkozat után — *Kossuth* küldötteinél kijelentette, hogy Ausztria fennállását politikai szükségnek tartja s ennél fogva Magyarország elszakadását nem pártolhatja; igaz továbbá, hogy az angol külügyminiszter nem akadályozta meg Oroszország beavatkozását Magyarországon fegyveres erővel, de az osztrák, orosz és porosz kabineteknek azt az óhaját, hogy Anglia a magyar emigránsoknak menhelyet ne adjon, — határozottan visszautasította.

— A királynő *Ő Felségének* kormánya, — mondá *Palmerston* az angol alsóház egyik ülésében, — az emberiség szent jogait senki kedvéért sem fogja megszegni.

A Londonban lord *Dudley Stuart* elnökle alatt alakult bizottság a magyar emigráció tagjainak mindenben kezére járt. A hazából eleinte senki sem kaphatott pénzt, mivel a rémuralom alatt a menekültekkel való érintkezés vagy levelezés, mint felségárulás a hadi törvényszék elé került s ilyesmiért nem egy apát vagy anyát több évi várfogságra ítélték.

Több emigráns az angol hadseregbe, mások pedig — mint például *Duka Tivadar* hazánkja — az orosz pályára léptek, és szükségét senki sem szenvedett.

Ámbár a magyar emigráció ügyében Bécsből és Berlinből *Viktória* királynőre még személyes befolyást is próbáltak gyakorolni, a nemeslelkű királynő még akkor is tántoríthatatlantul ragaszkodott a menhelyadás szent jogához, midőn *Palmerston* lemondása után az angol ó-konzervatív párt hajlandóságot mutatkozott a magyar emigráció kérdését újból tárgyalás alá venni.

Ezért *Viktória* királynő a magyar nemzet halálját örökre kiérdemelte.

MÓTOROS SZÁN.

A legújabb kor egyik érdekes találmánya a motoros szán, melyet a kanadai *Casgrain* szerkesztett s pár év alatt északi Amerika azon részeiben, hol tartós hó szokott lenni, már is nagyon elterjedt. Ilyen szánna a már nálunk is terjedő motoros kocsikat könnyen át lehet alakítani és pedig úgy, hogy a két első kereket leveszszük és ezeket egy-egy, a tengelyvégek kiálló csapján forgatható szántalppal pótoljuk. E talpakkal csúszó felületét olyformán kell alakítani, hogy az vagy homoró legyen, vagy pedig a hókorcsolya (sky) mintájára középen egy végigfutó él emelkedjék ki belőle. Az így alkotott talpak hosszúságuk irányában könnyen csúsznak, oldalmozgásuk ellenben alig lehetséges.

E tulajdonságuk, az így rögtönzött szán irányíthatósága érdekében szükséges.

Az ilyformán gépkocsiból képzett szánon a hajtó-

kerekek megmaradnak s rendeltetésük sem változik. A motor erejével hajtva, ezek tolják maguk előtt a szánt. Ha homoróak a szántalpak: sürfűk maguk alatt, ha pedig kiálló éllel bírnak: ketté választják a hó- vagy jégtörmelék. Mivel pedig mindig a hajtókerekek előtt csúsznak, világos, hogy mindkét esetben a hajtókerekek a szántalpak alatt már megszilárdított, lenyomott úton gördül, tehát az út és kerék között létrejön a kellő surlódás, mely a szán haladásának elengedhetetlen feltétele. Minél nagyobb a hajtókerek kapaszkodó képessége, annál inkább érvényesül a motor ereje, annál hamarabb indul meg, illetőleg annál hamarabb fejt ki a szán teljes sebességét.

A már eredetileg havon való használatra készült motoros szánok hajtókerekei keresztben fogazott pneumatikus gummi abronccsal vannak borítva; az oly motoros szánoknál azonban, melyeket túlnyomólag a jégen használnak, a hajtókerek fogazottsága kevésbé volna czél szerű, mert a sürfű fogak a kemény jégbe nem mélyedhetnek be eléggé. Ezért ezeknél a hajtókereknek nincsenek rovátkái, hanem e helyett valamivel kevesebb hegyes aczélcúscot alkalmaznak, melyek a kerék vasabroncsából emelkednek ki.

Szerkesztettek motoros szánokat a háromkerékű gépkocsik mintájára is, olyformán, hogy a két szántalpak között csak egy kereket hajt a motor. Az ilyen szánok előnye, hogy nyugodtabb járásúak, hátrányuk azonban, hogy a hajtókerek le nem nyomott laza havon gördül, s kapaszkodása kisebb.

Képünk *Casgrain* dr. motoros szánját ábrázolja. A rajzból jól kivehető a gép általános elrendezése is.

A motoros szán ugyanazon géperő mellett, fagyott havon és jégen, sokkal gyorsabban fut, mint száraz úton a gépkocsi, ugyanazon sebesség mellett pedig kevesebb erőt használ fel. Csekély erőfogyasztása és nagy hordóképesége tehát különösen alkalmassá teszi zord téli időben terhek szállítására.

A szánok hajtására ugyanoly motorokat használnak, mint a melyek a gépkocsikat mozgatják. A szán nagy teherbíróága folytán azonban az akkumulátorokból táplálkozó elektromos hajtógépeket is sikerrel alkalmazták. Az ilyen motorok ma már igen tökéletesek. Fordulatszámuk igen nagy; 600—800 sőt 1200-ra rög percenként s ennek megfelelőleg szerföltött könnyűek. Erőfelfejtéseik, sebességek az út természete szerint pontosan szabályozható, járásuk közben csekély zajt okoznak, szaguk pedig alig érezhető. Anyagfogyasztásuk oly kevés, hogy az átlagos költségek óránként és lóerőnként 8—10 fillérnél többre alig rúgnak. Hosszabb utak megfuttatására is föltölte alkalmasak és helyes bánásmód mellett nem hagyják cserben gazdájukat.

E vázlatos ismertetésből is elképzelhető, mily élvezetet nyújthat tulajdonosának egy motoros szán, midőn a nyíl sebességével suhan a keményre fagyott havas országúton tova.

Nagy terheket is gyorsan, biztosan és olesón továbbíthatunk ezen szánon a nélkül, hogy lovainkat pusztítsunk és kínozzunk.

Igen jó motoros szánt kaphatunk már 3000 koronáért is.

Valószínű, hogy a motoros szán néhány év múlva általánosan elterjed s nevezetes szerepe lesz majd a téli közlekedésben. ky.

SZINES HÓ.

Nyelvünk a liliomot és a havat tette meg a fehér szín tisztaságának jelképévé. Ha tökéletesen tiszta, más színekkel semmiképp sem vegyült fehérségről akarunk beszélni, önkénytelenül a „hófehér” jelzőt alkalmazzuk s ezt a fogalmat egyáltalán nem zavarja az a mindennapi tapasztalat sem, hogy a napfénytől a hó olykor rózsás színt játszik, avagy tiszta, szép téli alkonyatkor a lenyugvó nap a havasokat bíbros fényvel önti el.

Mindamellett kétségtelen, hogy a hó színe egyes helyeken nemcsak kivételesen, hanem állandóan pirosas. Grönland partjain, a York-fok mellett a jégmezők oly élénk piros színűek, hogy e helyeket első felfedezőjük, *Ross* kapitány, már 1878-ban karminszíkláknak (crimson cliffs) nevezte el. S hasonló piros hó és jégterü-

MÓTOROS SZÁN.

leteket találtak a sarkvidékeken egyebütt is, nevezetesen a Spitzbergakon, Lappföldön, keleti Szibériában s más helyeken. Sőt nem szükséges ilyen jelenséget még a sarkvidékekre sem mennünk. A híres *Saussure* már 1760-ban talált a savoiai Alpesekeken élénk piros színezetű hómezőket s az ő közleményei óta divatossá lett a „piros hó” az útleírásokban, mert minden magas hegyiségben, így a Kárpátokban is mutatkozik. A piros szín természete nagyon különböző; a rózsaszíntól a vérpisig, a téglásszín és bíborszínig minden változata előfordul.

A hó azonban nem pusztán piros színt öltethet: találtak már barna, zöld és zöldessárga havat is és pedig nem mint piszkos, olvadni kezdő hótömegeket, hanem teljes érintetlen épségben levő hómezőket. Ugyanoly tünemények ezek, mint a hajdan nagy rémülettel fogadott véresók, véres tej s más tünemények, melyekről csaknem minden esetben kiűnt, hogy apró állatok és növények milliói okozzák a színváltozatot.

A hó színezésének oka a legtöbb esetben egy mikroszkopikus növény, melyet hajdan *Proto-coccus navalis*-nak, újabban *Sphurella navalis*-nak neveznek; mely egyes helyeken állandóan nagy mennyiségben található a hómezők felszínén, sőt, mint a kutatók bebizonyították, a hórétegekben is körülbelül 50 mm. mélységig. A parányi növény rendszeren oly hótömegeken szaporodik el, melyeket a nap sugar már olvasztani kezd. Vannak e növénynek zöld részecskéi is, de ezeket a piros szín meglehetősen elfedi, különösen midőn az olvadás megkezdődik, mert akkor a kis alga igen gyorsan szaporodik. A barna, zöld és sárgás hó színe természetesen másnemű apró növényektől ered. A barnáért már kikutatták a *Ancylonoma Nordenskjöldii* nevet nyert a híres utazó után, ki ezeket Grönlandban legelőször vizsgálta meg tudományosan. Ecuador nagy hegysegeiben szintén feltalálták ezeket a hóvirágokat. A zöld hó előidézői nagyjából apró mohok, a sárga és zöldes sárga hóé pedig egy *Chlamydomonas* nevű alga, melyet különösen a Kárpát hegysegeiben tanulmányoztak.

Ezek a kutatások tehát lényegileg egyenlők a tavak és mocsarak színváltozásaiával s ezért a színes hó méltán mondható a téli hófehér mezők virágzásának. Nincs ebben semmi ellenmondás, mert a tudomány bebizonyította már, hogy a hó nem őli meg teljesen a növényeket, ellenkezőleg még ezeken a parányi algakon kívül is igen sok növény van, természetesen főképp csak az alsóbbrendű szervezetek között, melyek a hómezőkön nyílnak, sőt jóformán csak ott találhatók. Eddig mintegy 70 fajt ismernek, a melyek csupán a hóban élnek. Nem érdektelen fölemlíteni, hogy éppen a magyar tudós *Istvánffy* egymaga 35 növényfajt fedezett fel, melyek csaknem egyedül a Balaton tó jegén élnek s másutt nem találhatók. Van ezek között

is piros hóalga, mely üvegekbe gyűjtve pompás bíborszínű színt mutat, de a legtöbb barna színű s ez már annyira ismeretes, hogy *Istvánffy* szerint a balatoni halászok különösen szeretik a barna algák által ellepített hómezőket fölkeresni, mert azt tartják, hogy e parányi növények megromlóják a jeget s így könnyebbé teszik a lékvágást.

Csodálatos, hogy ez apró növények ily kedvezőtlen létfeltételek között is nemcsak megéljen, hanem gyorsan szaporodnak is. Természetesen, hogy életerejük rendkívül szívós, különösen a sarkvidékeken, a hol tudvalevőleg hónapokon át nélkülözniük kell a napfényt éltető erejét. De talán még nehezebb az életük a havasokban, hol az éjelek rendkívül hidegek, az olvadás és fagyás sokkal gyorsabban, néha óránként váltakozik, s hol a hőmérséklet gyakran állandóan 0 fokon alul van. Ezt a hóvirágot még ma sem tudják kellőképp megmagyarázni.

Néha olvasunk fekete hóról is. A mennyire ezt a tüneményt ismerjük, tudjuk, hogy ezt a szint állatok okozták, melyek állandóan a havasok tetőin tartózkodnak s legtöbbnyire nem is mikroszkopikus lények, hanem apró ugráló rovarok, melyeket hóbalhálnak is szoktak nevezni, a minthogy a többi balhálkkal némi rokonságban vannak. Néha e parányi állatok szokatlan nagy számmal fordulnak elő. 1855-ben Svájc éjszaki részén tömérdek ily fekete havat találtak, úgy hogy egyes helyeken az apró állatokat lapáttal lehetett összeszedni és a parasztek megijedve, valami szerencsétlenséget jósoltak belőle. Bern Kantonban, Uttigen és Kirehdorf között még a völgyben is oly fekete volt a hó, hogy némely helyen úgy tűnt fel, mintha sűrű koromréteg volna rajta. A völgyben sokszor van a hórétegen bárszínű fekete láva nagy tömegekben. Ezek a lárvák nem élő állatok, hanem a meleg napsugarak által vándorlásra csábított bogarak maradványai s oly nagyok, hogy még a laikus is észreveszi, hogy nem a hóhoz tartoznak, a piros havat alkotó növényeket azonban nem tudja a hótól megkülönböztetni s így a hó színének tartja azokat.

Nagyszerű és bámulatos az a tünemény a havasok hómezőin, hol más élőlénynek nyoma is alig akad. Nem esoda, ha a képzeldés, mely az örök sima fehérség példaképének megváltozását megmagyarázni nem képes, oly gyakran alkotott regéket a jég és hótündérekéről, kiket emberi látogatók által megközelíthetetlen mérédek sziklák védnek, majd azokról a drágakövekről és tündöklő fényű kincsekről, melyek e rejtett világban vannak. A tudomány már kimutatta, hogy ezek parányi, szabad szemmel föl sem ismerhető élő lények. De ez az ismeret sem csökkentette a dolog csodás voltát, mert valóban még a tündérvilágnál is nagyobb esoda, hogy az örök hó világában millió meg millió apró lény küzd az életért. Parányok, de szívósságban erősebbek a hatalmas emberről.

Goró Lajos rajza.

A BUDAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET JÉGPÁLYÁJA.

A BUDAI ÚJ JÉGPÁLYA.

A főváros társadalmi életében nevezetes szerepet játszik a jég-sport, bár néhány éve, különösen az idén nagyon megcsappant az érdeklődés ezen egészséges, test-edző multság iránt. S ha kinézünk a városligeti nagy jégpályára, mindjárt feltűnik, hogy hova lettek a korcsolyázók ezrei, a kiknek minden kényelemmel berendezett korcsolya-palota és óriási kiterjedésű, kitűnően gondozott jégpályaáll rendelkezésükre, mert hiszen világot látott sport-emberek egybehangzó véleménye szerint egyik európai főváros sem rendelkezik ily pompás jégsarnokkal. Külföldön, a berlini, párisi, amsterdami, bécsi korcsolyázó egyesületeknek csak három-négy ezer tagja van, míg a budapesti korcsolyázó-egylet hat ezernél több tagot számlál, ambar ez a szám három év óta folyton csökken. Hiszen az 1895/96-iki télen hét ezren felül volt a tagok száma. Különösen a férfiak száma fogyott meg azóta s a mi még eddig nem történt meg a jégen, az idén azt látjuk, hogy az előkelő bái szépségek lovagok hiányában egyedül korcsolyáznak.

Jóval élénkebb élet van a budai korcsolyázó-egylet jégpályáján, hol 1500 egyleti tag úgy-szólván egy nagy »jégsaládát« képez, minden nap vidám, előkelő közönség jelenik ott meg, melynek együttartásában nagy érdeme van a budai korcsolyázó egylet buzgó választmányának, élén tevékeny igazgatójával Demény Károly posta- és távirda-igazgatóval, ki mellesleg említve, a legkitűnőbb korcsolyázók egyike.

A budai korcsolyázó-egylet jelenlegi jégpályája ugyanaz, melyet két évtized óta 1895-ig a budai polgári kör használt hasonló czélra. Maga a jégpálya a régi Szent-János kórház közvetlen szomszédságában a Krisztina-körút mellett terül el, a zugligeti villamos vasút mentén, szélmentes helyen, minek következtében itt sokkal állandóbb a jég, mint a városligeti tavon. A jégpálya területén ezelőtt az úgynevezett Kriszten-féle téglavető telep volt. Egy 1895-iki fővárosi közgyűlés azonban elrendelte a nagy kiterjedésű, mely telep betömését, s ezt a munkát ugyanazon évben végre is hajtották.

A már feltöltött területnek jégpályává leendő átalakítására 1895 őszén megalakult a »budai korcsolyázó-egylet«, melynek sikerült kivinni, hogy a főváros az igen alkalmas területet az egylet céljaira 15 évre átengedte.

Most már díszes és igen kényelmes csarnok

emelkedik ott, Neuschloss Ödön és Marczel vállalkozók műve, mely az ezredévi kiállításon a sörgyárosok pavilonja volt s onnan került aztán, kellő átalakítás után, mostani helyére. Nagy melegedő és társalgó helyiségen kívül van benne ruhatár, orvosi, választmányi és irodai szobák; továbbá buffet s külön férfi és női Jackson Haines korcsolya-felkötő helyiségek. Azon kívül van még korcsolya- és szertár, gondnoki lakás, kamarák, stb., az emeleten pedig alkalmas térség s melegedő szobák a katonai zenekar részére. Az egész csarnok előtt elterülő 320 négyszögöl podiumon kívül külön korcsolyakötő terras is áll a közönség rendelkezésére.

A budai korcsolya-pálya nagyszámú közönsége sorában gyakran ott látjuk Széll Kálmán miniszterelnököt is, ki öt éves unokáját kíséri ki a jégre, nemkülönben Lobkovitz Rudolf hercegné is mindennapos vendége a kies fekvésű jégpályának.

Markó Miklós.

EGYVELEG.

* A legértékesebb koronát a barodai maharadsa viseli, mert azt 49 millió frankra becsülik; a portugál király koronája 38 milliót, az orosz császár koronája 30 milliót ér. A németalföldi királyné koronáját csak három millió frankra becsülik. A többi uralkodók koronáinak értéke 2–3 száz ezer frank közt váltakozik.

* A szultánról. A török birodalom legszorgalmasabb embereinek egyike okvetlenül a szultán, ki reggeli hat órától késő estig minisztereivel az állam ügyeit intézi. Uralkodása alatt 50,000 fű- és leányiskolát építtetett.

* Ásatások Babylonban. A német orientalisták babylon expedíciója legutóbb nevezetes felfedezéseket tett az ó-kor eme nagy jelentőségű városában. Kiásták azt az utat, melyen a Marduk isten tiszteletére rendezett körmenetek szoktak felvonulni és a melynek nagy fehér és kisebb vörös téglákból álló körzete tele van róva Nabukodonozor király fölira-

taival, továbbá kiásták Babylon legnevezetesebb épületét: Marduk isten templomát. Ez utóbbi lelet annál nevezetesebb, mert a templomban gazdag ékiratos könyvtár találtak, mely bizonyára sok, eddig ismeretlen adatot tartalmaz Babylon történetére és a babyloniai vallási viszonyaira vonatkozólag.

* A világ leghosszabb fasora Japánban Nikko város határában látható. A háromszáz éves s húsz mérföld hosszú czédrus-fa sort buddhista barátok ültették, kik századok óta a Nantaisan hegy tetején álló templomban a szél istenét imádják.

* Az angol birodalom népessége. Ezelőtt száz évvel az angol egyesült királyság: Nagy-Britannia, Irland és Skócia 17 millió lakossal bírt. A múlt évi népszámlálás szerint, a lakosok száma 45 millióra emelkedett. Az egész angol birodalmat pedig 512 millió ember lakja.

* Kuba szigetén a dohányzás rendkívüli módon el van terjedve. A kubai férfiú reggel rágyújt kilencz hüvelyk hosszú szivarjára, melyet csakis evés közben tesz félre. A vasuti kalauz, a fűtő, a mozdonyvezető, az állomásfőnök, a hordárok munka közben folyton dohányoznak. A spanyol tisztek csak nagy nehezen tudták a benszült katonákat arról leszoktatni, hogy az őrhelyen ne dohányozzanak.

* A gazdag koldus. Nevezetes koldus volt Paine Jakab, ki nem rég New-Yorkban halt meg, hol negyven év óta a város különféle részeiben kéreggett. Télen-nyáron, rongyos cipőben s a derekára kötött nem kevésbé rongyos kabátban járt. Gazdag családból származott, de vagyonát rövid idő alatt elvesztte, koldulásra adta magát s azóta ép oly fővénny lett, mint a milyen pazarló volt egykor. Halála után zsebeiben 200 ezer korona értékű bankjegyet találtak, azonkívül pedig egy new-yorki ügyvédnél lepecsételt csomagot hagyott, melyben közel két millió korona értékű részvény, értékpapír és bankjegy volt. Paine rokonai, kik vele évtizedeken át nem törődtek, most a hagyatékot egymással perlekednek.

* A tengeren túli távbeszélő ügyében a múlt napokban Zdvorszky Mihály kolumbiai tanár és az amerikai távbeszélő- és távíró-társaság között olyan szerződés kötött, mely szerint a nevezett társaság a tengeren túli távbeszélő új találmányát a tanártól 500 ezer dolláron megvette. A hat hónap óta folytatott kísérletek az új találmány használatosságát teljesen igazolták. A tengeralatti távbeszélő vezetéknek New-Yorkból az angol tengerpartig való lerakása 24 millió koronába fog kerülni. A távbeszélő társulat biztosra veszi, hogy a befektetett tőke kamatai bőven megkerülnék. Zdvorszky Csehországból a hatvanas években vándorolt ki Amerikába s jelenleg a kolumbiai egyetemen a természettan rendes tanára.

* A német császár napközben felmerült gondolatait mindig leírja. E czélra a királyi palota minden egyes szobájában vagy termében, sőt még a hálószobában is tollat, tintát és papirost tartanak. Hajón vagy vasuton, bármily rövid útra megy is, az írószekrénynek nem szabad hiányozni.

* A londoni közúti vasutakon, társaskocsikban és bérkocsikban a múlt évben 1912 darab különféle értékes tárgyat találtak. Minthogy a tulajdonosok a meghatározott időben nem jelentkeztek, a talált holmit nyilvános árverésen eladták. A befolyt vételár 18,600 font sterlinget (446 ezer koronát) tett, mely összegnek husz százalékát a becsületes megtalálók kapták.

* A görög-keleti egyházak birtokában lévő drágaságok és műkincsek többségét érnek, mint valamennyi európai fejedelem hasonemű gyűjteményei. Az egyház szobrai, festményei és szent könyvei mesés értékű drágakövekkel vannak kirakva, melyeknek értékét megbecsülni se lehetne.

* A legrégebbi papírpénz 1368-ban Khinában készült. Egyik példányát a londoni British Múzeumban őrzik. Marco Polo szerint Kublai khan, ki Khinában 1260-tól 1294-ig uralkodott, — kincstára számára mindent papírspénzzel vásárolt. Az elkopott vagy összetépett papírspénzjegyeket az illető eladók új pénzjegyekre beváltathattak ugyan, de ezért az érték három százalékát fizették.

* Legnagyobb magánvasút jelenleg a pennsylvaniai. 1852-ben építették s első vonala Philadelphia és Pittsburg között volt; vonalai ma már 15,000 kilométer hosszúságra terjednek. A befektetett tőke 834 millió dollár (mintegy 4000 millió korona). Az első évben 70,000 tonna árut szállított; ma átlag naponta szállít ugyanannyit. Az első évben fél millió embert szállított, az utolsó évben 75 milliót. A mozdonyok száma 50-ről 3500-ra, a kocsik száma pedig 5000-ról 141,000-re emelkedett.

* Khinai bálvány-gyár van régebbi idő óta Birminghamban. A gyár a legkülönfélébb bálvány-szobrokat készíti khinai minták szerint. Van köztük 20–25 korona árú, de olyan is, melynek ára már 3000 korona. Különösen sokat gyártanak a háború istenségének szobrából. A mostani háború természetesen sokat okozott a gyárnak.

SZANA TAMÁS.

A KISFALUDY-TÁRSASÁG ÚJ TAGJAI.

A Kisfaludy-Társaságban megüresedett két helyet február 6-ikán töltötték be két érdeme iróval.

Szana Tamás az egyik, kinek nevével lapokban, önálló kötetekben évtizedek óta találkozunk a közönséggel. Különösen széptanulmány és műtörténelemmel, továbbá a hazai képzőművészetekkel foglalkozó munkái azok, melyekkel közbecsületet szerzett munkásságának. Csak kevesen vannak, a kik annyira az irodalomnak élnek s a kik oly kitartással buzgólkodnak a közizlés fejlesztésén s a művészetek iránt való érdeklődés ébresztésén és ápolásán. És szintén csak kevesen vannak, kik a képzőművészeti mozgalmak és a közönség közt oly állandó kapcsolatot tartanak fenn, mint Szana. Nem fiatal ember már (1844 január 1-én született Tisza-Füreden), de testileg, lelkileg fiatalos erőben van. Átyja Pál, Hevesmegye alispánja volt, anyja Nagyoroszi Farkas Terézia, finom lelkű nő, ki nagy befolyást gyakorolt fia irói hajlamainak fejlesztésére. Szana Tamás egészen ifjú korában kezdte meg irodalmi munkásságát. Még debreczeni tanuló volt, mikor már írogatni kezdett a fővárosi lapokba, leginkább széptani dolgozatokat. 1866-ban ezekből »Szünőrákra« címme egy kötetre valót gyűjtött össze és adott ki. Ez volt első önálló könyve. Az ügyvédi diplomát megszerelte ugyan, de soha sem ügyvédkedett, mert csak író akart lenni. A kiválóbb lapok számára dolgozott. Eleintén leginkább kritikát és irodalmi történeti dolgozatokat írt; majd a művészetek felé fordult, s idegen nyelvekből is sokat fordított, mert időközben több nyelvet alaposan megtanult. Szerkesztett folyóiratokat, lapokat. Nagy tevékenységet fejtett ki a Petőfi-Társaság megalapításában is. 1876-ban alakult meg ez a szépirodalmi társaság és Szana azóta mint titkár viszi ügyeit.

Önálló könyvei: »Csokonai élete« (1868), »Nagy szellemek« (külföldi költők jellemrajzai 1870), »Vázlatok« (kisebb széptani, kritikai munkák 1875), »A két Kisfaludy« (1876), »A művészet filozófiája« (Taine művének fordítása 1878), »Molière élete és művei« (1887), »A könyv régen és most« (1888), »Újabb elbeszélők« (1889), »Petőfiné Szendrey Julia« (1890). Újabb időkben a műtörténelem művelésére adta magát, s »Magyar művészek« címme 1886–1889-ben két kötetes nagy illusztrált disz munkát bocsátott közre, a legjobb magyar festők és szobrászok jellemzésével. Műtörténeti dolgozatai következő címekkel jelentek meg önállóan: »A magyar művészet századunkban« (1890), »Az örök emlékek« (1892), »Olasz földről« (1896), »Izso Miklós élete és munkái«

(1897), »Markó Károly és a tájfestészet« (1898), »Jankó János élete és művei« (1899), »A sajtó felszabadulása« (a magyar szabad sajtó története 1898.). Csak néhány héttel ezelőtt hagyta el a sajtót »Száz év a magyar művészet történeléből« című könyve, mely a hazai festészet kezdetét, fejlődését és erősödését ismerteti, s rendszeresen feldolgozza az idevágó adatokat. A nagy illusztrált munka sikeréhez Wlassics közoktatásügyi miniszter a szerzőhöz intézett levelében fejezte ki elismerését.

A felsorolt könyvek koránt sem meritik ki Szana irói munkásságát. A lapokban, folyóiratokban aktuális művészi kérdésekhez szól hozzá, a műkiállításokról, szobor-pályázatokról kritikákat ír. Fordításai közt nevezetesebbek: Benvenuto Cellini önéletrajza (két kötet 1890–91), Ovidius-tól »Szeralem művészete«, s francia és olasz szépirodalmi művek. Szerkesztette a hatvanas évek végén a »Szépirodalmi Köz-
löny« című hetilapot, a hetvenes években a »Figyelő« című irodalmi és kritikai szemlét, később a Petőfi-Társaság »Koszorú« című folyóiratát, 1893–94-ben pedig a »Fővárosi Lapok« szépirodalmi napilap szerkesztője volt. Külföldi

lapokba több ismertetőt írt a magyar irodalomról, művészetéről; némely dolgozatát olasz és svéd lapok is közölték; így a Szendrey Juliáról szólót egyik előkelő svéd napilap. Időnként sokat utazott. Mostanában is gyakran időzik Olaszországban; firenzei tartózkodása alatt gyűjtötte össze a nagy tájfestőről, Markórol az adatokat, a néh i művész családjától. A külföldről több kitüntetésben részesült. Az elismeréssel most a hazai legelső szépirodalmi testület is kitüntette.

PEKÁR GYULA, a Kisfaludy-Társaság másik új tagja, szépirodalmi író, s még a fiatal gárdából való. 1867-ben született Debreczenben, hol atyja, Imre, a jeles közigazda, akkor az István-gőzmalom igazgatója volt (jelenleg a Leszámitoló bank igazgatója). Középiskolai tanulmányait Budapesten a református főgimnáziumban kezdte és végezte, kivéve a VI-ik osztályt, melyet Bostonban végzett, hová egy évre úgy került, hogy atyja a magyar kormány által közgazdasági tanulmányútra Amerikába küldtetvén, ritka testi és értelmi fejlettségű fiát is magával vitte s ott egy kiváló gimnáziumba adta. A Bostonban töltött egy év alatt megtanult angolul s egyúttal iskolai tanulmányait is folytatta.

Eleinte festőnek készült, de már igen korán írogatni tárcacikkeket a lapokba. Még amerikai időzése alatt írt a »Vasárnapi Ujság«-ba is. Mikor elvégezte egyetemi tanulmányait, s már a jogtudományi tudori diplomát is megszerelve, a pestvidéki törvényszéknél gyakornokoskodott, még mindig habozott a pályaválasztásban, s egy ideig a diplomáciai pályára készült. Sok nyelvet tudott már, s összeköttetései sem hiányoztak. Ekkor, 1891-ben ismerkedett meg a korán elhunyt Justh Zsigmonddal, a ki megszerettette vele az irodalmat, melynek aztán egész nem közönséges erejét szentelte. Rendes munkatársa lett több lapnak és sűrűn jelentek meg tárcacikkei, elbeszélései. 1893-ban hosszabb külföldi útra indult, bejárta Spanyolországot, Marokkót. Aztán 1896 őszéig Párisban lakott, hol az irói és művészi körökben igen szívesen látták a meggyerő fiatal embert. Eljárt előadásokra a Collège de Franceba, a Sorbonneba, mert a műtörténelemben és az esztetikában akarta

teljesen kiképezni magát, hogy ezekből majdan a budapesti egyetemen előadásokat tarthasson.

Időközben bejárta egész nyugati Európát és Svédországot, Norvégiát nagy részét is. A nagy és váltakozó benyomások alatt fejlődtek Pekár képességei, ismeretei, tapasztalatai. A budapesti lapokkal állandó összeköttetést tartott fenn, novellákat, útirajzokat írt és neve csakhamar jóhírnévé lett mind a közönségnél, mind az irói körökben. Fordított angolból, francziából, oroszról. Utazásairól két kötetes könyvet írt, melyben nagy világismeret, gondolkodó elme és eleven megfigyelés nyilatkozik. 1894 óta, mikor első kötete megjelent, megirt 31 kötetet, melyekből most kerül közre a 16-ik kötet. Egyik jeles műve, »Don Juan«, tüzetes tanulmány a spanyol Don Juan-legendáról s érdekesen mutatja ki annak nyomait és változatait más nemzeteknél is. Elbeszéléseit, melyeket átgondoltan készít, s melyek mindig mélyebb eszmekörben forognak, az olvasók szívesen fogadják.

Önállóan megjelent munkáit a következő sorozatban foglalhatjuk össze: »Dodo főhadnagy problémái« (1894), »Homályban« (1894), »Lavina« (regény, 1895), »Az arany keztűs kisasszony« (1896), »Hatalom« (regény, 1897), »A szoborszép asszony« (elbeszélés, 1897), »Delen és Éjszakon« (2 kötet, uti rajzok, 1898), »Az esztendő legendája« (1899), »A jukker leány és egyéb esetek« (1899), »Don Juan« (1899), »Livio főhadnagy« (regény, 1899).

Egyik kedvenc alakjából, Dodo főhadnagyból vigjátékokat írt s 1899-ben több derült estét szerzett vele a Vigszínház közönségének. Az »Uránia-színház« látogatóinak pedig aligha nem a legkedveltebb írója. Bizonyos műfajt honosított itt meg az ismeretek bővítésére. »Spanyolország« című látványossága mozgó fényképeivel, pompás vetített képeivel és a kiséző szöveggel az Uránia egyik leginkább felkapott darabja. Most pedig a »XIX. század« tölti meg mindannyiszor az Urániát, valahányszor előadják. Egészen új módja nyilatkozik ebben a történeti előadásnak. Egy század fő eseménye 250 vetített képen vonul el a néző előtt s az idősorok hangulatait a nagy zeneköltők, Beethoven, Chopin, stb. zenéje fejezik ki. Pekár szintén az Uránia számára írja a »Tánc« látványos darabot, mely a tánc egész történetét felöleli, különös tekintettel a magyar tánczra.

PEKÁR GYULA.

A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATÁBÓL.

A Műcsarnok téli tárlatának festményeiről, szobrairól egy album jelent meg, * melyet a képzőművészeti társulat tagjai erre az évre tagsági illetményül kapnak az eddigi műlapok helyett. A kiállításból 52 műtárgy fotográfia után készült másolatát adja. Szövegét Lyka Károly írta. Az albumból mutatványul közlünk egy pár képet.

A kiállításon Munkácsy Mihálylyal is találkozunk. Az elhunyt mester özvegye két kisebb életképet küldött haza a művész hagyatékából, bizonyára az utolsó évekből származókat, mikor az alkotó lelket már szibbasztani kezdte a végzetes kór. De Munkácsy ránk nézve művészetének minden fordulában műtörténeti érdekesség, kezdetén, fényén és megfáradt hanyatlásán. A két kis életkép közül egyik egy kis francia paraszt lány, a mint boros palackot szorít jobb karja alá, míg a két kezét egy tálcza veszi igénybe, melyen poharat visz a palackhoz. A mester esetjének, jellemzésének sok erejét ismerjük fel a képen. A másik festmény, „Anyai örömök”, bágyadtabb. Meghatottan nézzük benne egy nagy művész alkonyát. Visszaemlékezések a kedves, napfényes időkre, visszaidézése a múltnak. Talán a borongó léleknek jól esett elszállni a meleg szobába, a fölterített barátságos asztalhoz, mely párisi életképein annyiszor szolgált keretül pompás és derült jelenetekhez. A kis gyereket, ki ártatlanul, édes elbámulásban szemléli a történeteket, és tipikus alakja a nagy művész több képének, ismét lefestette. Itt idyll szemléltetője, a mint az édes anya egy még kisebb, repeső testvérkét tánczoltat ölében s boldog vidámságát leli benne. Az anya a kis gyermekkel egy nagy drámában is ott emelkedik ki a Pilátustól Krisztus halálát követelő bőszt tömeg fölött, mint a részvét, a gyöngédség epizód-alakja. Az életképen szólnak, éreznek: a boldog anya, a kicsike, gajdoló gyerekek a mama keze közt és a másik gyerek, ki féltékenyül nézi, hogy nem csak egyedül ő kedves már a mamának. A három arczon Munkácsy hatalmas kifejező ereje szól, beszél és a boldogság hirdetője. Mégis úgy tetszik, egy nagy tehetőség sir vissza az egész képről. Talán színvesztett és bizonytalan az ecset? De a színekben, az ecset vezetésében ki ne ismerne Munkácsyra? Hanem a művész már türelmetlen, izgatottan dolgozik. Termő ereje hajtja, farsztja, csak vázlatban veti oda eszméjét.

Spányi Bélának, a természet hangulatának, a magyar föld megfigyelőjének vonzó és találó képe „Hazatérés az őszi szántásról”. Letarolt már a mező, és barna minden. A szürke alkonathat csapatok ballagnak haza felé a napi munkából. A nyomukban felszálló por még megvilágosodik az alkony utolsó sugarainál s a homályban fehéren száll fel a földről.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

Az idei báli divatot nézve, azt lehetne mondani, hogy szerelmese vagyunk a csipkébe, a női ruházat e bűjös és hivatott díszébe. Párisban ma az estély- és báli öltözék mind csipkeruha. A pointe lace és pointe de Venise szövete kivételét már művészi tökélyre emelték. A mintákat művészek rajzolják és ugyancsak párisi művészek festenek ideális virágokat a minta hézagait kitöltő crêpe de Chine lapokra. A minta körvonalaikat pedig aranyszálak ékesítik ki.

Az alj szabása fent egészen sima, többnyire apró ráncokba rakott, míg lent többszörös dús bodorban képez tölcser-alakú uszályt. A derek kivágása csaknem kizárólag à la cour; új helyett keskeny bársonyszalagokkal, csipkefodorokkal. Nagyon divatos a bársonyból készült virágdíszítés, összhangba hozva az arany-, ezüst- és acélpillekkel és a sötét prémszegélyekkel. Ragyogás dögében pazarnak lehet nevezni az idei divatot. Arany- és strazdiszek, hermelin- és chinchilla-prémek ékesítik az előkelő párisi toiletteket. Nehány ily mintatoilettet volt alkalmam látni Budapesten is a Monaszterly és Kuzmik czég üzletében s annak hivatott vezetője,

* Téli tárlat. 1900—1901. Az országos magyar képzőművészeti társulat 1901. évi tagilletménye. I. rész. Az orsz. képzőművészeti társulat megbízásából kiadja Singer és Wolfner könyvkereskedése.

Pertik Béla úr adta az ezeket föltüntető rajzokhoz a magyarázó adatokat.

Az egyik rózsaszínű, festett és himzett crêpe de Chineből készült ruha. Tablierje himzett crêpe de Chine. Az elől alacsony, hátrafelé tunika-alakban emelkedő, fényes satin crêpe de Chine-plissét egyes óriás, festett chrysanthemok zárják le. Az alj keskeny szegélyét selymes nyustanfarkak adják. A hátul kapcsos derék en coeur kivágása köré valódi csipke simul. A szívalakú csücsköt ivoir selyem-tüllrészecskék töltik ki. A vállat csakis egy keskeny nyusztásáv képezi: a baloldalon két nagy százlevelű rózsza rezeg. A derék ráncos, egész szövétjén négy nagy chrysanthemmel.

Másik képünk egy fölötté elegáns toilettet mutat. A szoknya fent egész sima, apró ráncokba rakott, melyeknek mindegyike süfrő, pontozott dessinben van arannyal kivarrrva. A tablier ivoir satin libertyből van, ugyancsak a fent említett mintával hímézve szegélye crême pointe plat entre-deux. E fölött ugyanilyen két betét fut még az aljon körül, lefelé hajló ívekbe ereszkedve. A 30 centiméter széles szegélyt aranyszárga pannelbárony adja, melyet szintén felfelé irányított pointe-platt csipke körít. Az aljat keskeny nyusztprém szegi. A derék csipkebolerója alatt sárga pannelbáronyból szabott, magas svájci öv feszül. A derék kivágása csipkeszegélyes, rajta hat tuskéskék bársonypántot tart ugyanannyi aranygomb. A tuskéskék bársonykihajtókat keskeny nyusztprém szegélyezi. A keeses csipke-jabot-t két aranygomb tartja.

Sárosi Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle most megjelent kötete nagyobb dolgozatot kezd meg Keleti Ödöntől gróf Kálnoky Gusztáv néhai közös külügyminiszterrel, a ki tudvaleg nem a legserencsésebb vezérpolitikus volt, s gróf Andrássy Gyula külügyi politikájának örökségét úgy kezelte, hogy összeütközésbe jutott a magyar kormányval, s helyéről távoznia kellett. A dolgozat, melyből ezúttal az első közlemény jelent meg, egy német életrajzíró, Friedjung Henrik értekezését használja föl, s azt több észrevétellel kíséri. Gróf Kálnokyknak folyton hibája maradt, hogy sokáig külföldön élén, — mint pétervári követ, — nem értette meg a 67-iki kiegyezés szemellett, s bizonyos belső meghasonlást látunk egész külügyi politikájában. Később mint szláv érzelmű osztrák feudális is meghasonlása jutott hivatalos állásával.

A füzet további tartalma: Berzeviczy Albert folytatja olaszországi útja művészi benyomásainak leírását. Mostani cikkének címe: „Rimini és San Marino”. Harasztó Gyula cikke következik: „Főúri élet Versaillesban” cím alatt XIV. Lajos ragyogó udvaráról, melyet Saint-Simon emlékiratai megörökítettek. Vörtesi Arnold folytatja „A szerencse fia” című regényét. Csengeri János bő részt ad sikerült fordításban Aischylos „Perzsák” című tragédiájából. Grósz Emil „University extension” című cikkében a felső oktatás nemzetközi kongresszusán, Párisban tartott tanácskozások alapján szól az intézménynek a külföldi államokban való alakulásáról. A könyvismertető: „Értesítő” Szabolcska Mihály legújabb költeményeivel, Makai Emil verses kötetével, Szana Tamás „Száz év a magyar képzőművészet történetéből” munkájával s még néhány szépirodalmi könyvvel foglalkozik. A Budapesti Szemle előfizetési ára egész évre 24 korona, félévre 12 korona.

A Magyar államjog alapjai. Irta dr. Balogh Arthur egyetemi m. tanár. A magyar államjog kézikönyvét bocsátotta közre a Franklin-Társulat a fenti cím alatt. A mű a közjogi kézikönyvek sorából kiválik azzal, hogy nemcsak a közjogi tételek száraz előadását találjuk meg benne, hanem mindenütt ki van emelve a magyar jog specifikus vonása, sajátossága; az egyes közjogi intézmények jelentősége közhírhelyen módon meg van magyarázva. Ez az, a mi a művet előnyösen megkülönbözteti e nemben eddigi előzőitől. Érdeml kell betudnunk azt is, hogy nem zárkózik el a kényesebb közjogi kérdések taglалásától sem. Mai nap, midőn a közjogi kérdések a napi sajtóban, publicisztikában, parlamentben minduntalan fölmerülnek, nemcsak a jogtanulók, hanem az egész művelt magyar

közönség is nagy haszonnal forgathatja e művet. Ára fűzve hat korona.

A zsidók története Budapesten. Irta dr. Büchler Sándor. A nagy szorgalommal megírt, terjedelmes munka, a legrégibb időkől kezdve 1867-ig tárgyalja a budapesti zsidóság viszonytárságos történetét. Kiténik ebből, hogy már első királyaink alatt laktak a főváros területén zsidók, kiket századok folytán sokszor kiűztek ugyan, de csakhamar ismét visszatelepültek. Sorsuk sokszor sanyarú volt, máskor ismét igen jó. Így pl. mikor Hollós Mátyás Székes-Fejérvárra indult, hogy megkoronáztassék, a budai zsidók is elkísérték, s a „hires és gazdag” Mendel 16 fényes öltözött csatlóssal lovagolt Mátyás előtt; mikor pedig 1476-ban Mátyás Budára hozta nejét, Beatrixot, a város kapuinál 32 zsidó lovas fogadta a királyi párt. A zsidók két vezére kezében drága kard villogott s a kardok markolatára egy-egy kosár volt erősítve, mindenikben tíz font ezüzzel, ajándékkul az új párnak. A bíbor ruhás lovagok csoportja után egy nagy vörös zászló alatt 200 turbános zsidó következett, kik nagy örömrivalgással fogadták az érkező királyi párt. A munkát, melyet a Franklin-Társulat szépen állított ki, az izr. magyar irodalmi társulat jutalomdíjjal tüntette ki.

Évkönyv. Kiadja az Izr. magyar irodalmi társulat, szerkeszti Bánóczy József 1901. Franklin-Társulat nyomdája. A 438 oldalra terjedő, csinos kiállítású kötetben sok érdekes dolgozat foglal helyet, melyek közül általánosabb érdekűek Agai Adolf régebbi naplói, Mandl B. kimerítő ismertetése a magyarországi zsidók tanügyéről II. József alatt, Alexander Bernát tanulmánya a „Velencei Kalmár”-ról, Kecskeméti A. értekezése a „minim”-ről, stb., stb.

Keleti Utazás. Irta Mocsáry Béláné, Fay Mária. Második bővített kiadás, 269 szövegképpel és 32 műmelléklettel. Ifj. Nagel Ottó bizománya. A szerzőnő beutazta Egyiptomot, a Szentföldet, Indiát, Ceylont s az itt látottakat, tapasztaltakat írja le élénk tollal, friss közvetlenséggel. Különösen az Indiára és Ceylonra vonatkozó rész sikerült, de általában az egész élvezetes olvasmányt nyújt az útleírásokat kedvelőknek, minek bizonyossága már az is, hogy a munka rövid idő alatt második kiadást ért. A díszes kiállítású s szép képekkel élénkített kötet ára 7 korona.

„Az a számár Domokos, meg a másik.” Regény írta Malonyay Dezső. A nem épen szerencsésen megválasztott című regény egy félszeg nevelési fiatal báró történetét mondja el, ki nevelője keze alatt a világgal teljesen ismeretlen szobatudósá fejlődött. Mikor azonban meghal az atyja, ki világi léteire fiával soha sem törődött s csak „számár Domokos”-nak nevezgette, — végre az önállóságra jutott fiatal Domokos megemeredik, majd szerelmes lesz egy szegény lányba s azt el is veszi, együgyű nevelője, Torbágyi úr pedig kötelességének tartja példáját követni s ő meg elveszi a leány vén angol nevelőnőjét. Az élénken írt regényben több mulatságos részlet van. Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, ára 3 korona.

A mi vármegyénk. Irta Zsedényi Aladár. A szerző csak a múlt évben adott ki egy kötet bácskai történetet, mely a közönségnél kedvező fogadtatásra találván, most a fenti cím alatt egy másik kötet követi az első. Ebben is bácskai dolgokról ír Zsedényi Aladár, kedélyesen. Munkája Lampel R. könyvkereskedésében jelent meg, ára két korona.

Az állatok világa. Brehm nagy munkájának magyar kiadásából megjelent a 12-ik füzet, mely a gyöbbrészt a tigrissel foglalkozik s egész más világításban tünteti fel a hatalmas ragadozót, mint a milyen fogalmaink eddig róla voltak. A vad és házi macskáról is sok érdekességet olvassunk a füzetben. Egy-egy füzet ára a Légrady-testvéreknél 80 fillér.

Állatok regévilága. Irta Krenedits Ferencz. A 320 oldalra terjedő munkában a madarakra, háziállatokra vonatkozó mindenféle mondát, hitregét, mesét, babonát, példabeszédet, stb. gyűjtött össze nagy szorgalommal és dolgozott fel a szerző. Még azokat a magyar népdalokat is összegyűjtötte, a melyekben vonatkozás van az állatvilág egyik-másik tagjára, valamint a csak képzeletben élő rémekről, csodákról is megemlékezik. Az említett mondákban, hitregékben stb. pedig fölelőle nem csak a jelenkort, hanem a legrégibb időköt is, kezdve az ó-egyiptomiaktól és görögöktől. A terjedelmes könyv Vesselényi Géza kiadásában jelent meg Budapesten, II. Zsigmond-útea 11—15. sz. Ára négy korona.

Pulykatenyésztés. Irta Hreblay Emil. A korábban kevésbé vett baromfi-tenyésztésnek mindinkább kitünik nagy nemzetgazdasági fontossága, a mi nem is csoda, hiszen csak tavaly 60 millió koronát vetünk be a külföldre szállított baromfi-termékekért.

BÁLI ÖLTÖZETEK.

S pedig hazánk ezen a téren még nagyon el van maradván s kíváncsok, hogy mentől gyorsabban egyikezzünk a mutatkozó hiányokat pótolni. Erre nézve pedig legelső, hogy alkalmas szakmunkák legyenek a tenyésztők kezében, melyekből meg tanulhassák a baromfi-nevelés legjobb, legbiztosabb módjait s mindazt, a mit a siker érdekében tudni kell. Ilyen munka a Hreblay könyve, mely könyven érthetőleg, kimerítőleg tárgyalja a baromfi-nevelés egyik legfontosabb ágát, a pulykatenyésztést. A derék munka megrendelhető a szerzőnél Gödöllőn két koronáért.

Ásványhatározó. Irta Tőkés Lajos. A könyvecske az ásványok gyűjtési módját s kezelését ismertető, könnyen érthetőleg előadja az ásványok tulajdonságait, valamint a forrasztó csőnek, fontosabb kémlelőszereknek alkalmazását s azon jelenségeket, melyek alapján az ásvány alkotórészei fölismerhetők. A munka az ifjúságnak s általában kezdőknek hasznos szolgálatot tehet. Az ábrákkal is élénkített könyv a Franklin-társulnál jelent meg. Ára keménykötésben egy korona.

Az Egyháztalogatás (Canonica visitatio). A felső-borsodi ev. ref. egyházmegye lelkősi értekezlete által jutalmazott pályamű. Irta Szuhay Benedek, kápolnai ev. ref. lelkész. Miskolc, 1900. — Ezzel a címmel 234 lapra terjedő egyháztörténelmi monográfia jelent meg, mely az egyháztalogatás történeti múltját a jelenre való tekintettel tárgyalja nagy tájékozottságra mutató tanulmányok alapján, egész sorát dolgozván föl az egyháztalogatási jegyzőkönyveknek, egyházzervezeti és egyházi jogi adatoknak. A munkához függeléki 35 eredeti okirat van mellékelve (a legrégibb 1596-ból), melyek a politikai történetiről és a nyelvést is sok tekintetben érdekelhetik. A csinos kiállításban megjelent könyv ára 4 korona.

Új könyvészeti munka. A magyar könyvkereskedők egyesülete meg a múlt év tavaszán elhatározta, hogy kiadja a kiadásában már korábban megjelent 1860—1875. és 1876—1885. „Magyar könyvészet” folytatásaként az 1886—1900. években megjelent magyar könyvek kimutatását, és a munka szerkesztésével Petrik Gézát bízta meg, a kinek régebbi könyvészeti művei már évek óta közökén forognak. Az egyesületnek ezt a határozatát nem

lehet eléggé méltányolni, mert jól tudjuk, hogy nálunk az ilyen munkának még sokkal kisebb a vevőköre, semhogy magánkiadó vállalkozni a nyereséget nem ígérő könyv kiadására. E mellett nagy fontosságu az egyesületnek ez a vállalkozása azért, mert mint egyleti kiadvány, hivatalos jellegű lesz és mint ilyen, minden tekintetben megbízható. Petrik most fölkeri az összes magyar írókat, különösen pedig azokat, a kik munkáikat saját költségükön adták ki, hogy sziveskedjenek vele (Budapest, II. Zárda-útea 59.) az 1886—1900. években megjelent műveiknek pontos címét — jelezve a terjedelmet (oldalszám), évszámot, megjelenési helyét és nyomdát, valamint a könyv bolti árát — az úgy fontossága érdekében mentől előbb közölni, hogy így az esetleges hiányokat még pótolhassa. A munka még ez év folyamán sajtó alá kerül.

Budai várszínház. A Nemzeti Színház igazgatósága elhatározta, hogy olyan szerzők művét, melyben határozott tehetség nyilatkozik, de nem biztos, hogy a Nemzeti Színházban megállhatnak helyüket, a budai várszínházban mutatja be. Így került a kis színházban előadásra Ferenczy Ferencz 3 felvonásos drámája, a Rablélek, február elsején. A kísérlet nem ütött ki rosszul. Ferenczynek, ki új ember az irodalomban (titkár a kereskedelmi miniszteriumban) első darabja hatást tett, s így eloszlátván maga körül a kétséget, mindjárt a Nemzeti Színházban is színezhették. Az út egyenetlensége tehát sikerült a Nemzeti Színházhoz, s febr. 4-ikén a közönség itt is elfogadta a tehetséges író és buzdította tapsaival.

A darab tárgya megdöbbentő, szinte rémséges. A szerző képességét mutatja, hogy elfogadhatóvá birta tenni, s a közönség, mely eleinte megdöbben, érdeklődik. Ferenczy mint kész író lépett elő, baja az, a mi minden íróknak, ki először érintkezik a közönséggel, hogy még nem próbálta ki a közönséget. Nem kis művészete azonban a színpad érdekessé tétel. Drámája főalakja Fábán Ella, nagyon különös lény, érzélgős és szenvedélyes. A völégénye meghalt, a kit nagyon szeretett; zálogba adta neki lelkét az örök hűség esküjével, s ennek jeléül egy medallionnal ajándékozta meg, ezzel a felirattal:

„Örökre tied”. A míg azt a szívén viseli, az övé. Völégénye halála után négy évvel azonban a leány ismét szerelmes lesz, szívét egy fiatal festő, Csathó Alán bírja. Ella boldog lett volna, ha völégénye után meghal. Most boldogtalannak érezné magát, ha meg kellene halnia, mert forrón szereti Csathó Alánt. Rabléleknek érzi magát. Ez spiritizista lelkiállapot, az agy, a lélek rémképe. Ella még jelenéseket is lát, hogy a halott völégény rá gondolt és kívánja hűségét. Meglepő, hogy Ferenczy minden drámai formát képes adni, s merészségével nemcsak a sóvárgó festőt ejti kétségbe, hanem a közönség elé veti a kérdést: mi lesz. A közönség pedig bizik az író ügyességében s várja a feleletet. Kellemes epizód a darabban, hogy Ella huga, egy tizenkét éves kis lány, olyan ép érzésű és szintén szerető. Egyszer rendkívüli izgalom közt érkezik Ellához a festő, épen mikor Ella aggódik, hogy talán véget vetett életének. Átadja Ellának a medalliont. Találta az elhunyt völégény lakásán, a pinceszobában. Tehát nem vitte magával a sírba tehát most már szabad. De a festő elájul össze roskad. A harmadik felvonásból tudjuk meg a borzalmas fejlődést. Ella és a festő épen esküvőjüket tartották, mikor a nő megtudja, hogy Csathó Alán megcsalta, és ez maga mondja el, hogy az arczképet a sírból rabolta. Ella erre megőrül. Rémes ez a tárgy, ám a szerző jól magyarázza, helyén mutatkozik. Márkus Emilia (Ella) igaz művészettel játszott. Beregi a festőnek adott erőt. Általában a színészeknek a darab iránt való szeretete látszott az előadásokból.

Uránia Színház. A kereskedelmi miniszter világlátott és élénk tehetségű fia, ifjabb Hegedűs Sándor, élvezetesen tanulságos munkát írt Amerikáról az Uránia Színháznak, s február 7-ikén nagy tetszés közt mutatták be. A munka, a mint tudományos színházban szokásos, magyarázata a színes és élethű fátylépek, mozgó fotográfiák sorozatának, a melyeket ritka gazdagsággal és szép kivitellel vetettek a szürke vászonnaggyőnyre, a mely az Uránia-darabok cselekményének rendes színteréül szolgált.

A képek és velük együtt az elmés, szinzerű és tartalmas szöveg három szakaszban számolnak be

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL. — Spányi Béla: Ősi hangulat. Hazatérés az ősi szántásról.

az új-világ érdekességeiről. Az első szakaszban behajózunk New-York kikötőjébe, bejárjuk a hatalmas várost, látjuk a húszeleves házakat. A szöveg szakszerűséggel magyarázza az üzleti élet sokféle nyilvánulását. A második szakasz képsorozata mutatja Filadelfiát, Washington, Bostont és Cambridget, a tudomány amerikai bástyáit, Chicagót, egy sereg gyárvárost, a Niagara-zuhagot; végül pedig az Ős-Amerikából sok tájkép, néprajzi jelenet tárul föl, képek Kalifornia aranybányáiból és a floridai tündérkertekből. A szöveget a szerző olvasta föl. Mindjárt az első fölönás után zajos tapsal hívták, de helyette megjelent a függönyön a saját arcképe. Nagy kacagás tört ki: a szerző újítása jól bevált.

* Az Országos Zeneakadémia a múlt hétfőn operai estét rendezett, azaz hangversenytermében színpadot állított fel s itt az énekes-pályára készülő növendékeivel megízleltette a nyilvános fellépés izgalmait, kisebb-nagyobb dalműrészletek éneklése és eljátszása útján, — épen csak a jelmezek hiányoztak, a színházi zenekart pedig Erkel Gyula mesteri zongorajátéka pótolta. Megilletődve hallgattuk azokat a művészjelölteket, a kiket e félévi vizsgálat-számba menő föllépésre még a néhány hete elhunyt Pauli Rikárd készített elő; mindannyian mintha csak azon igyekeztek volna, hogy mesterük emlékét folt ne érje. Közülük Vikor Róza szopránja volt az egész est legszebb, legtermészetesebb, legelvezetesebb hangja. — Maleczky Vilmosné tanítványai közül kettő magasán kiválik: Roemer Karola erőteljes, meleg szopránja a legzebb reményekre jogosít, Flatt Gizella pedig már teljesen uralkodik sötét színezetű, nagyterjedelmű hangja minden árnyalatán, s övé volt az est legnagyobb sikere. Keller Elzának is a legszebb jövőt jósolhatjuk, ha felső hangjait az alsókhoz képest egyenletesebbé teszi. — Pussy-Cornet asszony büszkesége Fábr Anna, a kit szép hanganyaga, biztonsága és meleg érzése juttatott hatalmas tapsokhoz; May Kornéliának rendkívüli a szopránja: a magas C fölött két hanggal is ragyogó, csengő, koloratúrája dicséretes. — A hosszú műsor nagyobb része az épen ravatalán fekvő Verdi dalműveiből állt. A nagy zeneszerző művei így daczolnak a halállal.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 4-iki ülése ponori Theurewck Emil elnökségével ment végbe. Simonyi Zsigmond egy német tudós, Winkler Henrik külső tagnak, boroszlói tanárnak Magyarországi művelődésének elemeiről írt munkájából adott részleteket. Winkler jól beszél magyarul, több ízben járt itt s leginkább az Alföldön szeretett időzni. Vonzódását az Alföldhöz Winkler azzal magyarázza, hogy itt maradt meg legtisztábban a magyar nyelv. Winkler három szempontból vizsgálta az Alföldön az ősmagyar nyomokat. Kereste az örökös testi sajátosságokat; az élet külső keretét: a lakást, a ruhát, a foglalkozást, a táplálkozást; megfigyelte a benső élet nyilvánulásait, a magyar paraszt jellemét, érzését, gondolkodását, dalait és zenéjét. Vizsgálódásában sok hasonlót talált a magyar paraszt fizikumában és lelki életében, a melyek a finn-ugor származásra vallanak. Ilyen: a becsületesség, az egyenesség, kedvesség, függetlenség, erős önérték. Véralakítási vonások: a nehézség, a komorság, a mulatozásban a szilajság. A magyar

paraszt a németet élmessége miatt, ép mint a finn paraszt az orosz, nem szereti. — Ez előadás után, mint vendég, Mahler Ede olvasta föl „Adalékok az egyiptomi nyelvhez” című tanulmányt, melyhez az anyagot a Nemzeti Múzeumban levő egyiptomi sarkó — stéla — szolgáltatta. Ezt III. Thutmózis, a XVIII. dinasztia leghatalmasabb uralkodója, állíttatta Noferhaut nevű testőrtisztjének. A sarkó Kr. e. a XVI. századból való és egyike a legértékesebb egyiptomi emlékeknek. Mikor új vallást hoztak Egyiptomba, az Ámon isten képét lekaptartatták az emlékekről. A múzeum stélája a kijávitást elkerülte. Fölírata becses adatokat tartott meg Egyiptom nyelvének és történetének földértéséhez.

A Kisfaludy-Társaság ezen a héten tartotta közgyűlését. Kétszer ült össze; először, hogy a pályázatok eredményét kihirdesse; másodszor, hogy a tagválasztásokat megejtse. Február 10-ikén pedig innapi nagygyűlést tartja az Akadémia termében.

A február 5-iki közgyűlésen először is a pénzügyi dolgokkal foglalkozott a közülés. A Kisfaludy-Társaságnak elég tekintélyes a vagyona, 352,133 korona, de azért az összeg kamata kevés, állandó bevételei a társaságnak nincsenek, a tőke le van kötve alapítványok formájában. A bevételt 1901-re 33 ezer koronával számítják, a kiadás ugyanannyi, ebben is befoglaltatik 9000 korona tőkésítése, de erre is kötelezve van a társaság. A pályázatokról a bírálók nem tudtak örömdetes eredményről számolni. A Lukács Krisztina-féle 1000 koronás pályázatra, mely Petőfi-emlékbeszédre volt kitéve, 15 mű érkezett be. A bírálók csupán a 6-ik számú tartják említésre méltónak és a díjat nem adták ki. Hasonlóképpen nem adták ki a Vigyázó-alapítvány díját sem, melyre tíz történelmi elbeszélés pályázott. Csupán a „Foszló idelek” és a „Szerelm és becsület” című pályaműveket találták említésre méltónak. Hosszú vitára adott alkalmat a Széher Árpád-féle 1000 koronás regénypályázat. Két bíráló azt javasolta, hogy adják ki a díjat „A boldogság útján” című regénynek, mely viszonylag legjobb a pályázók 15 regény között. A 3-ik bíró különvéleményt jelentett be, mert szerinte e mű se üti meg az irodalmi mértéket. A társaság a díjat nem adta ki. A jövő évre a pályázatokat így tűzték ki: Lukács Krisztina-jutalom, 1000 korona, költői beszéltre, mely körülbelül olyan terjedelmű lehet, mint a „Szép Ilonka”, vagy „Pázmán lovag”, Széher Árpád-jutalom, 1000 korona: Kiváncsok Arany Toldi-trilógiájának széptani méltatása, Vigyázó-díj, 240 korona, történeti elbeszélésre. Elhatározta a társaság, hogy a Kassalik-féle alapból Péterfy Jenő hátrahagyott műveit adja ki. A február 10-iki közgyűlés tárgysorozatát így állapították meg: 1. Elnöki megnyitó, Beöthy Zoltóttól. 2. Vargha Gyula titkári jelentése. 3. Várdai Antaltól költemény. 4. Herceg Ferencztől: „A vízsepp lakói” című elbeszélés. 5. Gróf Zichy Gézátlól költemény. 6. Rákosi Viktoról „Horák úr” című elbeszélés.

A tagválasztó gyűlésre február 6-án nagy számmal jelentek meg tagok. Két üres helyet töltöttek be. A költő vagy szépirodalmi író illető helyre Pekár Gyulát választották, a ki 24 „igen” szavazatot kapott, négy „nem”, egy szavazat pedig üres volt. Az írói helyre Szana Tamás 18 szóval választott meg; a másik jelölt, Haraszi Gyula kilenc szavazatot nyert. Levelező külső tagok lettek: Löw

Vilmos New-Yorkban, ki magyar születésű s a magyar irodalmat ismerteti angolul, és Müntz Eugén francia művészettörténeti író.

A Nemzeti Kaszinó Széchenyi-lakomája. A Nemzeti Kaszinó a gróf Széchenyi Istvántól örökölt serleghez fűződő hagyományos lakomáját február 3-ikán tartotta. A serleggel Beöthy Ákos mondott eszmékben gazdag felkészítőt. Nagyon előkelő társaság gyűlt össze, a budapesti konzulok nagy része is ott volt. A miniszterek közül megjelent: Széll Kálmán, Darányi Ignác, Hegedűs Sándor, Wlassics Gyula; továbbá gróf Csáky Albin a főrendiház elnöke, báró Kemény Kálmán a főrendiház alelnöke, gróf Széchenyi Béla koronaőr, herceg Lobkovitz Rudolf hadtestparancsnok, stb.

Beöthy Ákos erőteljesen jellemezte Széchenyit, mint embert, mint politikus és újítót, majd azt mondotta, hogy azok a nagy feladatok, melyeken Széchenyi tépelődött, ma sincsenek még megoldva. A nemzet ma is, mint ezer évvel ezelőtt, egyedül áll a világrész közepén, másban nem bízhatik, csak önmagában, férfias jellemében és erős jogérzetében, a melynek alap gondolatát Deák Ferencz úgy fejezte ki, és Széchenyi alapigazságnak elfogadta, hogy: a fölünk erővel elvett jogokat visszaszerezhetjük, de azokat, melyekről önként mondunk le, vissza nem hozza többé senki. A beszéd, a melyet Beöthy mindvégig nagy lelkesedéssel mondott el, nagy hatást keltett. Ezután gróf Károlyi István mondott felkészítőt VII. Edvárd angol királyra, a ki ezelőtt huszonnyolcz évvel volt először Magyarországon s ez alkalommal a tiszteletére adott lakomán poharát a magyar nemzet boldogságára ültette. A beszédet a kaszinó tagjai állva hallgatták és lelkesen megéljenztek.

A Történelmi Társulat február 7-én gróf Teleki Géza elnökségével tartott ülésén jelentették, hogy Bay Ilona ezer koronát ajándékozott II. Rákóczi Ferencz életrajzának illusztrálására, a mely életrajzot a társaság kétezer korona jutalommal pályázatot útján iratja meg. A bemutatott számadás szerint a társaság egész vagyona 116,200 korona. A folyó esztendőre a bevétel 25 ezer, a kiadás 23 ezer koronával van előirányozva.

A fölolvás-ülés során először Kammerer Ernő, az országos képtár kormánybiztosa tartott szabad előadást a badeni nagyherceg birtokában levő magyar vonatkozású kéziratról, katonai-térképekről s magyar várak műszaki fölvételeiről. A badeni nagyhercegek a XVII. század második felében szerepet játszottak Magyarországi történetében. Badeni Lajos résztvett Buda visszahódításában, győztes vezér a mohácsi második csatában. A hercegek szereplését a magyar földön nemcsak a Karlsruhában még meglevő hadisákmány, számos török trofeum hirdeti; de egész halom tábori rajz, katonautés várfölvétel, sztratégiai tervek, a melyek húsz mappánál többet töltenek meg. Semmiel sem alkothatunk magunknak olyan részletes és megbízható képet Magyarországi várairól, városairól, kastélyairól, mint e gyűjteményből. Némely emlékek visszanyúlnak a XVI. század második felébe; az emlékek zöme a XVII. századot illusztrálja. Kammerer néhány emléket pontos másolatban be is mutatott. Ezután Barabás Samu olvasott föl egy

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL. — Munkácsy Mihály: Anyai örömk.

részt Szádeczky Lajos sajtó alatt levő munkájából: „Udvarhelyszék monografiája”-ból. A bemutatott rész azt mondja el, hogy harcolt Udvarhelyszék az unióért 1790-ben és 1848-ban.

MI UJSÁG?

Az udvar ebben a hóban nem jó. Budapestre. A királyi palotában már megtették az előkészületeket az udvar itt időzésére, de az angol királynő halálára következett gyász miatt a terv megváltozott. Az udvar csak a tavasz elején jön le Bécsből.

József főherceg unokája. Regensburgban febr. 2-án Thurn-Taxis Albert herceg felesége, Margit főhercegnő, József főherceg leánya, fiúgyermeknek adott életet. Az újszülött harmadik gyermeke Thurn-Taxis hercegének.

Nász az uralkodó családban. Anna Mária Terézia főhercegnő, Hohenlohe-Bartenstein János herceg menyasszonya, február 6-ikán tette le a bécsi Burgban az esküt, a melylyel lemond az öröklési jogokról, a melyek esetleg megilletnék, mint a Habsburg-Lotharingiai házból származó hercegnőt. A főhercegnő leánya IV. Ferdinánd toszkánai nagyhercegnek és Alice bourbon-pármái herceg-

nőnek s most huszonkettedik évében van. A völégény örököse a Bartenstein hercegségnek Württembergben s 1863-ban született. A lemondás szer-tartásán részt vettek a közös és osztrák miniszterek, valamint Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedűs, Plósz, gróf Széchenyi és Cseh Ervin magyar miniszterek. Az udvari gyászt a szertartásra felfüggesztették. A menyegző február 11-ikén lesz Salzbúrgban.

A hollandi királynő menyegzője. Hollandia ifjú királynője február 7-ikén esküdött Hágában örök hűséget Henrik mecklenburg-schwerini hercegnek. Vilma királynő boldogságában részt vesz egész Hollandia, mely nagy szeretettel viseltetik uralkodónője iránt. A herceg is bírja a nép szeretetét, nem ugyan magáért, hanem egyelőre csak azért, mert a királynő is szereti. Ennek az általános szeretetnek következtése, hogy a völégény az esküvő előtt megkapta a Németalföld hercege czímet.

A menyegzői ünnepélyek igénybe vették az egész múlt hetet. Február 5-ikén fogadta a jegyespár a követések és küldöttségek üdvözlését. Este Hága városát kivilágították, s a színházban díszelőadást rendeztek, melyen a jegyes-párral az anya-királyné és a völégény legközelebbi rokonsága is megjelent. Február 6-ikán este is a város sok részét kivilágították, s örövendő tömegek vonultak végig az utcá-

kon. Másnap 7-ikén díszet öltött Hága és lakossága, s a királyi palotát nagy tömeg vette körül. A kastély előtt gránátosok, a kastélytól a templomig katonák álltak sorfalat. Megteltek nézőkkel a tribünök, az ablakok, az erkélyek, de még a háztetők is. Délelőtt fél tizenkét óra tájban a királyi kastély fehér termében az igazságügyminiszter elvégezte a polgári házasságkötést. Nemsokára azután a nászmenet nyolcz hatfogatu díshintókban megindult a templom felé. A királynő és férje abban a díszes aranyozott kocsiiban ült, a melyet Amsterdam lakossága adott neki ajándékkul. A közönség az új házaspár láttára dörgő éljenzésbe tört ki. A sorfalat álló csapatok dobergés mellett tisztelegtek. A mint az új házaspár és a vendégek a templomban elhelyezkedtek, Van der Flier udvari lelkész beszédet mondott. A nászmenet azután visszatért a királyi kastélyba.

Tudományos búvárkodás a Balaton jegén. Báró Eötvös Loránd, az Akadémia elnöke két hétig tudományos kutatást végzett Kövesligethy Radóval és Cholnoky Jenővel a Balaton jegén. A jégén sátrat állítottak, melyet petróleumkályha melegített. Ebben a sátorban laktak.

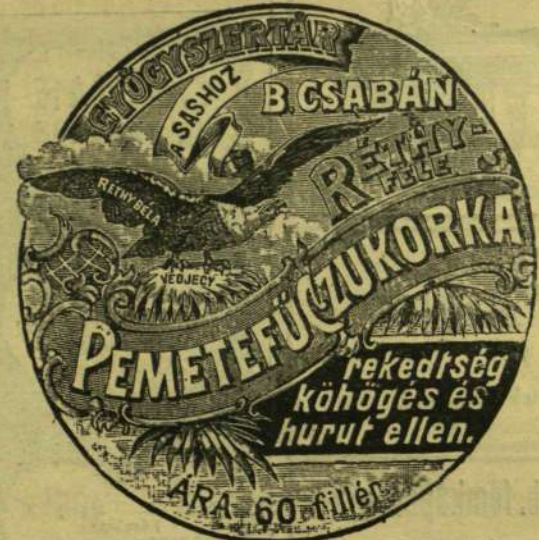
Egy szerb író ünneplése. Szabadkán január 27-én lelkesen ünnepelték negyvenéves írói jubileuma alkalmából Hadzics Antalt, a kiváló szerb költőt, a ki a Kisfaludy-társaságnak is régi érdemes tagja.

Kufeké féle gyermeklisztje

Magyarország Ausztria, Németország sat. legelső hozzáértői adják
Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és kellemes gyermekeknek
Kapható minden gyógyszerárban, droguériában és a gyárnál R. KUFEKE WIEN VI.

Kurczk
Photokongrafiai
műintézet
készíti a legjobb
Grafikát
mindennemű
nyomtatványhoz
Budapest VII. Szentkirályi-utca 13.

Kapható minden gyógyszerárban. 8869

Császárfürdő

BUDAPESTEN 9918
téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú E. kénesvízi gyógy-
fürdő, páratlan gőzfürdővel és
legmodernebb iszapfürdővel,
pompás ásványvíz uszodák-
kal, kő- és kád-fürdőkkel.
Prospektus ingyen bérmentve.

CACAO
SUCHARD

MATTONI FÉLE
GIESSEHÜBLER
legisztább egyvegye
SAVANYUKUT

SERRAVALLO 8984
CHINA-BORA VASSAL
Künni helyreállító szer gyengék, vérszegénység
és lábbadosók számára. Ajánlja és használja or-
vosi kitüntetésekkel. 1000-nél több orvosi elismeréssel.
Künni íz.
Árak: 1/2 literes üveg K. 2.40, 1 literes
üveg K. 4.40.
Kapható minden gyógyszerárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triestben

WOTTITZ
MANFRED
REPRODUKÁLÓ BUDAPEST
MŰINTÉZET KIRÁLYUTCA 30
Telefon 18-99.

Nyúlször puha kalapok

FÖLDVÁRY INRE

férfitáv és fehérnemű rak-
tárban. 9023
Budapest, IV., Korona-
herceg-utca 11. és
VIII., Kerepesi-út 9. sz.
Angol cylinderek, divatos ke-
mény és puha kalapok, jó
szabású férfi-ingek, nyakken-
dők, keztyűk és vászonteknő.

Óvakod-
junk után-
zatoktól.

A női szépség elérésére, tökéle-
sítésére és fontosságára legkíméletesebb és
legbiztosabb a 9027

MARGIT-CRÈME,
mely vegyítiszta, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz, tel-
jesen ártalmatlan. Ezen világírű arczenő pár nap alatt
eltávolítja szőrt, májfoltot, pattanást, bőrtálat (Mitesser) és
minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlő-
helyeket és az arcot fehérré, simává és üdévé varázsolja.
Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., Margit hölgy-
por 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit
fogpép (Zahnpaste) 1 kor., Margit arcvíz 1 kor.
Hamisítványok bíróság által elhatároltak. — Posta utánvéttel
vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:
FÖLDES KELEMEN gyógyszer. Arad.

Törv.
védve.

Budapesti ártárak: Török József féle
gyógysz. Király-u. 12. és Andrássy-út 29.
Kapható minden gyógyszerárban.

Legjobb
szépség-
szer.

MARSCHALL ANTAL

speczialista női cipész,
Budapest, IV. ker., Bécsi-utca 2. szám.
Alapítástól 1832.

Érzékeny lábakkal könnyű és finoman kidolgozott czi-
pöket készít mélték szerint. — Vidéki megrendelések
minta-czipő után. 8979

KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. osztr.-magy., román kir. és belga fejed. udv. szállító.
Kertületi gyógyszerész Kornenburg, Bécs mellett.
8 arany-, 19 ezüst-érem, 30 dísz- és elismerő oklevél.

Kwizda féle Kornenburgi marha lappor

Állatorv. diáktól szer lovak-, marhák- és juhoknak.
Közel 50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágyhiány,
rossz emésztés, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelő-
puszták fokozása céljából. Egy doboz 1 kor. 40 fill. fél doboz 20 fill.
Valódi csak a fenti védjeggyel és kapható minden gyógyszerárban
és droguáriákban. Főraktár:
Török József gyógyszer. Budapest, VI., Király-u. 12. 8843

Nélkülözhetetlen és feltulmulhatatlan, hatásában csalhatatlan.
Világczikk, kivitel minden országba.
CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.

A legmegbízhatóbb, legjobb és az egész világon híres és legkeresettebb háziaszer a
gyógyszerész:

Thierry A. Balzsam-a

feltulmulhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső be-
tegség ellen. Különleg a legkeresettebb

Sebgyógyító szer.

Csupán az összes kultúrallamokban bejegyzett zöld apácza védjeggyel és kapszula-
zárral, a melybe a cség van bepréselve. Egyedül valódi, kimutatható évi gyártás
6 millió palack. — 12 kicsiny és 6 dupla-palack postán, franco küldve 4 kor. — Egy
próba-palack prospektussal és a világ valamennyi államában létező raktárak jegyzékével:
1 kor. 20 fill. Szétküldés csupán az összegnek előleges utalványozása ellenében.

Thierry A. Centifolia-kenőcs

(csodakenőcs elnevezéssel), melynek húzó-ereje és gyógyhatása utólráhetetlen! Főlegesség teszi legtöbb
esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendő gyógyíthatatlannak tartott csontsz. sőt újabbban
egy 22 esztendő súlyos rákszerű betegség gyógyított meg. Gyulladásos és minden egyéb sebeknél, mint
kittűnő antiszeptikus szer, enyhítőleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors pulbitó
és oszlító hatása is van és megszabadít mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégely
franco 1 kor. 80 fill. az összegnek előre való beküldése ellenében. Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb. Ki-
mutatható évenkénti gyártás 100,000 tégely. Egy egész levéltár áll rendelkezésre és megtekintésre azon
eredeti bizonylatokból, melyeket a két szerről a világ minden részéből beküldtek. — Utánzatoktól óvakodni
és figyelemmel tessék lenni a minden tégelyre beégetett cségre: **Apotheke zum Schutzensel des**
A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rábeszélés ellenére is tessék visszautasítani a hamisított és
hasonló értékűnek ajánlott készítményeket és tessék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:

Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
(Az osztrák cs. és kir. Államhivatalnokok szövetségének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the
Admiralty, London.) — Kapható Budapesten: Török József gyógyszerárban. 8907

7. SZÁM. 1901.

BUDAPEST, FEBRUÁR 17.

48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 24 korona
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt félre 12 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona
A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) egész évre 10 korona
Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

MILÁN SZERB KIRÁLY.

1854—1901.

Házjától távol született és távol halt meg.
Szerbia első királya volt és mint ma-
gánember, mint száműzött vívódott, el-
hagyatottan, a halállal. Valóban, tragikus élet
fejeződött be halálával. Tragikuma nemcsak
élete külső körülményeiben rejlik, nemcsak a
vesztett csatákban, feldúlt és ladi életében,
lemondásában, hontalan és megnyugodni nem
tudó száműzöttségében, hanem abban a kiáltó
ellentétben is, a mely tehetsége és az elért ered-
mények között van. Mert hogy nem minden-
nap tehetőség ember volt, azt nem lehet tőle
eltagadni. És mégis, ha azt kérdezzük, mit tett,
mit ért el ez a nagy tehetség hazája és dynas-
tiája javára, — nem kapunk kérdéseinkre
kielégítő feleletet. Viselt háborút török ellen,
bolgár ellen, egyenlő balszerencsével. Ország
magnagyobbodott, fejét királyi korona ékesí-
tette, de nem mint becsülgény kívánta, a maga
erejéből, hanem az európai hatalmak, a berlini
kongresszus kegyéből. Erejét országa belső
állapotainak rendezése felé fordította s az ered-
mény folytonos belviszály, parlamenti válságok
sora lett s a szerb nép egy részénél oly izzó,
szenvedélyes gyűlölet Milán iránt, a melyet
most az előtte megnyíló sir sem tud teljesen
elfeledtetni. Csoda-e, hogy ennyi sikertelen-
ségre belefáradt erős, de a pillanat behatásai-
nak nagyon is engedő lelke s lemondott trónjá-
ról, hogy a magánéletben gondtalanul élvez-
hesse Nyugat nagyvárosainak azokat az örö-
meit, melyeket nevelkedése, öröklött véralkanta
megkivántatott vele s melyeket Szerbia kicsi-
nyes viszonyai nem tudtak nyújtani neki? Mikor
aztán ebbe is beleunt, ismét visszatért hazájába,
hogy mint a szerb hadsereg főparancsnoka áll-
jon fia és utódja mellett. Ez volt talán legsike-
resebb s Szerbiára leghasznosabb időszak éle-
tének. Még ellenségei is kénytelenek voltak
megvallani, hogy nagy érdemeket szerzett a
hadsereg meglazult fegyelmének helyreállításá-
ban, harcképességének növelésében s dynastia
iránti hűségének szilárdításában. Úgy látszott,
hogy új, szebb élet nyílik meg előtte, — s ekkor
egy családi ügy következtében szakít vele fia: a
remények romba dőlnek, Milán a száműzetés
keserű kenyerére szorul ismét.

Szinte anachronismus ez a változatos, küz-
delmes és szerencsétlen életpálya: a középkor

némely fejedelmére, a renaissance-kori olasz
városok egyik-másik kényurára emlékeztet.
A XIX. század története nem mutat fel másik
ilyen alakot, még a cselszövénnyekkel át meg
átszótt, pártszenvedélytől darabokra szaggatott,
mozgalmas Balkánon sem. Milán király élete
intő példa, mely a szenvedélyektől vezetett
lélek végzetét, egy ingatag jellem bukását —
és az emberi halálanság nem mindennapi mér-
tékét tárja elé.

A történelem, mely az eseményektől távol
állva, pártszenvedélytől, rokon- és ellenszen-
vektől menten ítéli meg az embereket és tettei-

ket, aligha fog oly szigorúan itélni Milán ki-
rályról, mint a kortársak nagy része. Jellemé-
ben meg fogja találni azt, a mi családi örökség
benne nem a maga szerzeménye; javára fogja
számítani elhibázott, cél és terv nélküli neve-
lése hatását; meg fogja látni benne a belső
ellentétet a keleti ember veleszületett hajlamai
és a lelkebe oltott, de lelkétől idegen műveltség
között; elismeréssel fog megemlékezni állam-
férfiúi tehetségéről; sok dologban, a miből ma
még vádat kovácsolnak ellene ellenségei, neki
fog igazat adni, tanuskodván jóhiszeműsége és
jóakarata mellett. Kétségtelennek kell tartá-

MILÁN MINT A SZERB HADSEREG FŐPARANCSONKA. — Belgrádi fénykép után.